

**Natuurtoets herziening
bestemmingsplan Earnewâld 2012**

2 augustus 2012

Natuurtoets herziening bestemmingsplan Earnewâld 2012

Toetsing aan Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet 1998

Verantwoording

Titel	Natuurtoets herziening bestemmingsplan Earnewâld 2012
Opdrachtgever	Gemeente Tytsjerksteradiel
Projectleider	Karel Veeneman
Auteur(s)	Bart de Vreede en Sipke Holtes
Uitvoering veldwerk	19 december 2011
Projectnummer	4815380
Aantal pagina's	58 (exclusief bijlagen)
Datum	2 augustus 2012
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
Vestiging Assen
Transportweg 12
Postbus 722
9400 AS Assen
Telefoon +31 59 23 91 30 0
Fax +31 59 23 91 32 5

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Natuurwetgeving	10
1.2.1 Soortbescherming	10
1.2.2 Gebiedsbescherming	11
1.2.3 Te toetsen natuurwetgeving	11
1.3 Methode	12
2 Locatie, ontwikkeling en aanwezige soorten.....	13
2.1 Situatie	13
2.2 Beoogde ontwikkeling	17
2.3 Overzicht effecten	18
2.4 Soortverspreiding	19
2.4.1 Flora	19
2.4.2 Grondgebonden zoogdieren.....	19
2.4.3 Vleermuizen	20
2.4.4 Vogels	20
2.4.5 Amfibieën	21
2.4.6 Reptielen	21
2.4.7 Vissen.....	21
2.4.8 Dagvlinders	22
2.4.9 Libellen	22
2.4.10 Overige ongewervelden	22
2.5 Samenvatting aanwezige tabel 2/3-soorten	23
3 Toetsing Flora- en faunawet.....	25
3.1 Toetsing aanwezige soorten	25
3.1.1 Flora	25
3.1.2 Grondgebonden zoogdieren.....	25
3.1.3 Vleermuizen	26
3.1.4 Vogels	28
3.1.5 Amfibieën	28
3.1.6 Reptielen	28
3.1.7 Vissen.....	29

3.2	Conclusies toetsing Flora- en faunawet	29
4	Toetsing Natuurbeschermingswet 1998	31
4.1	Werkwijze	31
4.2	Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' (Oude Venen)	32
4.3	Toetsing effecten	35
4.3.1	Toeristisch overstappunt	35
4.3.2	Habitattypen oostelijk recreatiegebied	36
4.3.3	Habitatrichtlijnsoorten en het oostelijk recreatiegebied	38
4.3.4	Vogelrichtlijnsoorten en het oostelijk recreatiegebied	39
4.4	Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998	42
5	Overige ruimtelijke natuurwetgeving	45
5.1	Ecologische hoofdstructuur	45
5.2	Ganzenfoerageergebied	46
6	Conclusies en aanbevelingen	49
6.1	Conclusies Flora- en faunawet	49
6.2	Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998	50
6.3	Overige conclusies	52
6.4	Aanbevelingen	52
6.5	Voorbeeld regels wijzigingsbevoegdheid voor locatie A	54
7	Referenties	57

Bijlage(n)

1. Detailkaart locatie A
2. Detailkaart locatie B
3. Toelichting natuurwetgeving

1 Inleiding

De gemeente Tytsjerksteradiel is voornemens het bestemmingsplan van Earnewâld te actualiseren. De gemeente is voornemens om voor de locatie aan Koaidyk een wijzigingsbevoegdheid op te nemen voor een bestemming gericht op recreatie en toerisme. Er zijn globale plannen voor een jachthaven op de betreffende locatie, maar de realisatie hiervan is dusdanig onzeker dat hiervoor nog geen definitieve bestemming kan worden opgenomen. Daarnaast ziet de actualisatie op een herziening van het bestemmingsplan voor de ontwikkeling van het dorpsplein met aangrenzende bebouwing. Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over de voor het project relevante natuurwetgeving en de wijze van toetsing hieraan.

1.1 Aanleiding en doel

De aanleiding voor het wijzigen van het bestemmingsplan is de wens van de gemeente Tytsjerksteradiel om haar toeristische kracht uit te breiden en op een duurzame manier te ontwikkelen. Daarvoor is door NoordPeil landschap en stedenbouw een Masterplan opgesteld voor waterfront Earnewâld [NoordPeil, 2010].

In het Masterplan worden verschillende suggesties gedaan om de bereikbaarheid en beleefbaarheid van Earnewâld te verbeteren. Onderdeel daarvan is de aanleg van een toeristisch overstappunt (TOP) in combinatie met een dorpsplein en een appartementencomplex in het westen van Earnewâld. Daarnaast is de gemeente voornemens om een wijzigingsbevoegdheid op een huidig recreatieterrein toe te staan aan de oostzijde van het dorp.

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk gemaakt te worden of er (mogelijk) sprake is van effecten op beschermde natuurwaarden, of er voldoende mogelijkheden zijn om eventuele effecten te mitigeren of compenseren, en of hiervoor een ontheffing- of vergunningsplicht geldt.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

Welke natuurwetgeving is van belang, in hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving, welke consequenties zijn daar aan verbonden en wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

Daarnaast wordt beschreven hoe de wijzigingsbevoegdheid het beste opgenomen kan worden in het bestemmingsplan.

1.2 Natuurwetgeving

In §1.2.3 wordt aangegeven welke natuurwetgeving voor dit onderzoek van belang is. In de voorgaande paragrafen wordt kort uitgelegd welke natuurwetgeving in Nederland van belang is.

De huidige natuurwetgeving wordt onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming.

1.2.1 Soortbescherming

Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

De Flora- en faunawet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten en vogels:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

Daarnaast zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën: de nesten van categorie 1 tot en met 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van categorie 5 in principe alleen tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5-soorten jaarrond beschermd kunnen zijn (zie ook bijlage 1, Toelichting natuurwetgeving).

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenwaluw, Groene specht en Torenvalk)

1.2.2 Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro). De NB-wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de NB-wet noodzakelijk. In de Wro is de planologische bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* vastgelegd. Toetsing hieraan vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen.

Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot natuurwetgeving is opgenomen in bijlage 1.

1.2.3 Te toetsen natuurwetgeving

De beoogde planlocaties liggen in de gemeente Tytsjerksteradiel in de provincie Fryslân.

Er kunnen twee locaties binnen Earnewâld onderscheiden worden: (A) wijzigingsbevoegdheid in het oosten en (B) TOP, appartementencomplex en dorpsplein in het westen.

- Locatie A: De afstand tot het meest nabije Natura 2000-gebied (Alde Feanen) bedraagt circa 250 m. Dit is de smalle strook ten zuidoosten van het bungalowpark It Wiid (figuur 2.1). De afstand tot het meest nabij gelegen gebied dat onderdeel uit maakt van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is ongeveer 20 m. De EHS heeft haar grens namelijk aan de noordoostelijke zijde van de Koaidyk liggen, waarbij het plangebied aan de zuidwestelijke zijde van deze weg ligt
- Locatie B: Het Natura 2000-gebied Alde Feanen bevindt zich op 50 tot 100 m ten noordwesten van planlocatie B. Dit gebied overlapt met een deel van de EHS, dat ook op 50 tot 100 m afstand ligt

Effecten op de beschermingsregimes van de Flora- en faunawet, Ecologische hoofdstructuur en Natuurbeschermingswet-1998 zijn niet op voorhand uit te sluiten. Deze toetsing richt zich daarom op het beschermingsregime voortkomend uit de Flora- en faunawet. Ecologische hoofdstructuur en de Natuurbeschermingswet-1998.

1.3 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Ecologische inventarisaties van Tauw en Altenburg & Wymenga uit de omgeving
- Een aanvullend oriënterend veldbezoek op 19 december 2011

Het oriënterend veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre verwachte soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

Op basis van de beschikbare informatie, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. De beoogde ingrepen en ontwikkelingen zijn vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

2 Locatie, ontwikkeling en aanwezige soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van de planlocatie en de verwachte beschermde soorten.

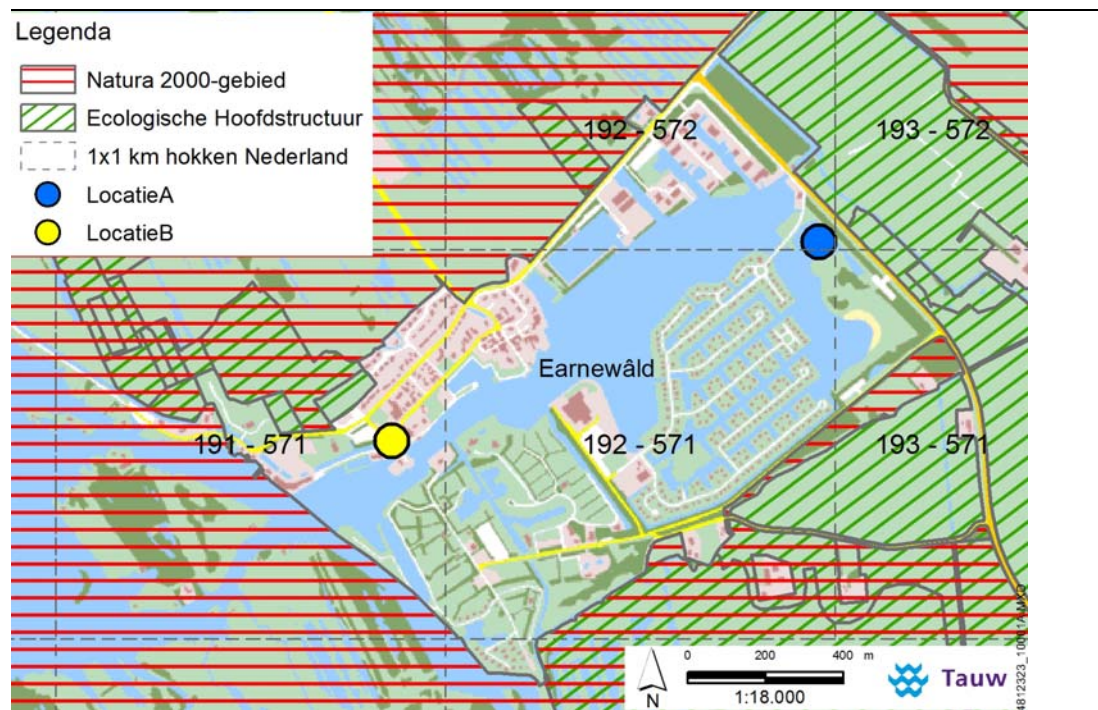
2.1 Situatie

De te toetsen ontwikkelingen bevinden zich beiden in het dorp Earnewâld in de gemeente Tytsjerksteradiel. Er kunnen twee locaties onderscheiden worden: (A) jachthaven in het oosten en (B) TOP, appartementencomplex en dorpsplein in het westen.

Locatie A: Aan de Koaidyk ligt het dagrecreatieterrein It Wiid met een parkeerplaats, ligweide en een strandje. Tussen de ophaalbrug naar het bungalowpark It Wiid en de toegang naar het parkeren bij het dagrecreatieterrein ligt een waterpartij. Het gebied wordt ontsloten door een schelpenpad, dat aansluitingen heeft naar de Koaidyk in het zuiden, oosten en noorden. De waterpartij is via verschillende vaarwegen vanuit het bungalowpark te benaderen, maar ook via een doorgang met brug aan de noordzijde. De waterpartij bestaat uit twee kommen. De noordelijke kom is omgeven door rietkragen, struiken en bomen (zwarte elzen en berken). De zuidelijke kom is goed toegankelijk en heeft een zandstrandje. Tussen de Koaidyk en de noordelijke waterpartij bevindt zich een ondergelopen bosje, met voornamelijk Zwarte els

Locatie B: Ten noorden van de Ringvaart die parallel loopt aan de Piet Miedemaweg bevindt zich een parkeerplein omzoomd door struiken en bomen (een 20tal populieren en een aantal kleine elzen en hazelaars). De parkeerplaats is bestraat met klinkers. Aan het Smidspaed ten noorden van het grote parkeerplein ligt nog een rij met parkeervakken

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Locatie A ligt op de overgangen van kilometerhokken 192-571, 192-572, 193-571 en 193-572. Locatie B ligt in het kilometerhok 191-571. Onderstaande figuur 2.1 geeft de ligging van het plangebied en kilometerhokken weer.

Figuur 2.1 Overzichtskaart Earnewâld

Figuur 2.2 Impressie van locatie A. Linksboven: uitloper van de noordelijke kom, richting parkeerplaats. Rechtsboven: noordelijke kom gezien vanaf uitloper. Rechtsonder: beide kommen gezien vanaf de brug bij de toegang waterpartij. Linksonder: poelen met waterminnende vegetatie tussen noordelijke kom en Koaidyk

Figuur 2.3 Impressie van locatie B. Linksboven: te dempen watergang. Rechtsboven: populieren aan noordzijde van parkeerplaats. Rechtsonder: parkeerplaats in zuidelijke richting. Linksonder: rij met parkeerplaatsen langs Smidspaad

2.2 Beoogde ontwikkeling

Locatie A: Op locatie A wil de gemeente een wijzigingsgebied leggen en een wijzigingsbevoegdheid opnemen, voor de realisatie van recreatie ondersteunende bedrijvigheid uit de categorieën 1, 2 en 3.1. De wijziging is mogelijk indien deze passend en bij de aard en schaal van Earnewâld past.

Een mogelijke toekomstige bestemming zou als volgt kunnen luiden:

De voor 'Recreatie - 3A' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. Een jachthaven
- b. Gebouwen voor bijzondere recreatie voorzieningen ten behoeve van een jachthaven, in de vorm van toiletgebouwen en gebouwen voor onderhoud en beheer
- c. Water
- d. Gebouwen ten behoeve van bedrijven die zijn genoemd in bijlage 1, van het bestemmingsplan, onder de categorieën 1, 2 en 3.1 en bedrijven die naar de aard en de invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen zijn. Voor zover het betreft het repareren of anderszins bewerken en/of onderhouden van schepen of andere vaartuigen dan wel onderdelen daarvan, met uitzondering van geluidszoneringsplichtige inrichtingen, risicovolle inrichtingen en/of vuurwerkbedrijven, ter plaatse van de aanduiding 'bedrijf'
- e. Gebouwen ten behoeve van bedrijven die zijn genoemd in bijlage 1, van het bestemmingsplan, onder de categorieën 1, 2 en 3.1 en bedrijven die naar de aard en de invloed op de omgeving daarmee gelijk te stellen zijn. Voor zover het betreft het repareren of anderszins bewerken en/of onderhouden van schepen of andere vaartuigen dan wel onderdelen daarvan, en recreatieve en op toerisme gerichte bedrijven, met uitzondering van geluidszoneringsplichtige inrichtingen, risicovolle inrichtingen en/of vuurwerkbedrijven, ter plaatse van de aanduiding 'bedrijf tot en met categorie 3.1'
- f. Bedrijfswoningen, al dan niet in combinatie met ruimte voor een beroeps- of bedrijfsactiviteit aan huis, ter plaatse van de aanduiding 'bedrijf tot en met categorie 3.1'
- g. Bij de bedrijfswoning behorende gebouwen en overkappingen

Met daaraan ondergeschikt:

- h. Een restauratieve voorziening
- i. Groenvoorzieningen
- j. Parkeervoorzieningen
- k. Speelvoorzieningen

- l. Wegen, straten en paden
- m. Waterhuishouding
- n. Openbare nutsvoorziening

Met de daarbij behorende:

- o. Tuinen, erven en terreinen
- p. Bouwwerken, geen gebouwen zijnde

Locatie B: Op locatie B wordt een centrale dorpsontsluiting verwezenlijkt. Onderdeel daarvan is een dorpsplein, toeristisch overstappunt en een appartementencomplex van twee of drie lagen hoog. Een gedeelte van de aanwezige watergang zal gedempt worden om plaats te maken voor het plein. Mogelijk worden bomen gekapt en onderbegroeiing verwijderd

2.3 Overzicht effecten

De beoogde (ruimtelijke) ingrepen hebben een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken.

Tijdelijke invloeden

Locatie A, wijzigingsbevoegdheid recreatie ondersteunend bedrijf

- Licht en geluid bij werkzaamheden
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen (tijdens aanlegfase)
- Baggerwerkzaamheden

Locatie B, toeristisch overstappunt

- Licht en geluid bij werkzaamheden
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen (tijdens aanlegfase)
- Dempden watergang

Permanente invloeden

Locatie A, wijzigingsbevoegdheid recreatie ondersteunend bedrijf

- Niet bekend maar kan bestaan uit:
 - Kap bomen
 - Vergroting recreatie
 - Aanleg steigers
 - Etc.

Locatie B, toeristisch overstappunt

- Mogelijk kap van bomen mogelijk verwijderen van struweel
- Realisatie van appartementencomplex
- Demping van een deel van een watergang

2.4 Soortverspreiding

In deze paragraaf zijn de aangetroffen en verwachte door de Flora- en faunawet beschermde soorten beschreven. Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke beschermde soorten in het plangebied, of de omgeving daarvan, voorkomen. Op basis van habitateisen, eerdere inventarisaties, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie aangetroffen zijn of verwacht worden.

2.4.1 Flora

De Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora [Stichting Floron, 2011] vermeldt het voorkomen van de volgende tabel 2 plantensoorten in de omgeving van Earnewâld: Rietorchis, Daslook, Kleine zonnedaauw, Ronde zonnedaauw, Spaanse ruiter, Valkruid, Veenmosorchis, Waterdrieblad, Wilde gagele en Groenknolorchis.

- Locatie A: Tijdens het veldbezoek van Tauw op 19 december 2011 zijn vooral soorten van voedselrijke en/of natte milieus aangetroffen: Riet, Grote lisdodde, Zwarte els, Braam en Berk. Deze locatie biedt potentieel habitat voor Rietorchis, Waterdrieblad en Wilde gagele. De twee laatstgenoemden zijn niet waargenomen en komen niet voor op de locatie. De Rietorchis is ook niet gevonden maar kan in andere maanden van het jaar wel waargenomen worden
- Locatie B: Er zijn een 20-tal forse populieren met geschatte stamdiameters tussen de 40 en 60 cm aanwezig in het plangebied. De begroeiing rond de parkeerplaats bestaat voornamelijk uit jonge elzen, rozen en hazelaars. De locatie biedt geen geschikt habitat voor de beschermde soorten die mogelijk voorkomen volgens de Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora [Stichting Floron, 2011]

Via de website www.waarneming.nl zijn geen beschermde plantensoorten geregistreerd in beide plangebieden.

2.4.2 Grondgebonden zoogdieren

Volgens Vos [2007] en www.zoogdieratlas.nl kunnen de Waterspitsmuis (tabel 3), Noordse woelmuis (tabel 3), Boommarter (tabel 3) en Steenmarter (tabel 2) voorkomen in de Alde Feanen en omgeving.

- Locatie A: Deze plaats bevat geschikt habitat voor de genoemde muizen en marters. Hierbij zijn de natte, ruige oevers geschikt voor beide muizensoorten. De marters maken gebruik van half open landschap, waarbij de boomarter vaker in bossen wordt aangetroffen
- Locatie B: Deze plek binnen de bebouwde kom vormt door het open karakter met veel bestrating en gemaaide oevers geen geschikt habitat voor Waterspitsmuis, Noordse woelmuis, Boomarter of Steenarter

Alle bovengenoemde dieren zullen worden opgenomen in de toetsing, er worden geen andere tabel 2- of 3-soorten verwacht.

2.4.3 Vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens van www.zoogdieratlas.nl kunnen de volgende vleermuissoorten verwacht worden in de omgeving van het plangebied: Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis en Watervleermuis. Vos [2007] toont de aanwezigheid van Gewone dwergvleermuis, Gewone grootvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis in de omgeving van het plangebied. Door aanwezigheid van geschikte elementen zoals bomen, huizen, struikgewas en watergangen kunnen beide locaties dienen als vliegroute, foerageergebied en/of verblijfplaats van voorgenoemde vleermuissoorten. Toetsing is dus noodzakelijk voor de genoemde soorten, er worden geen andere tabel 2- of 3-soorten verwacht.

2.4.4 Vogels

De planlocaties bieden door de aanwezigheid van onder andere bomen, struikgewas, water en grasland voldoende geschikte broedgelegenheden voor algemene broedvogels. Dat wordt onderschreven doordat tijdens het veldbezoek twee grotere nesten zijn aangetroffen in de bomen op locatie A en twee nesten op locatie B (waarvan één van een Ekster en één vermoedelijk van een kleinere zangvogel).

Op locatie A zijn Aalscholver, Blauwe reiger, Buizerd, Knobbelswaan, Kokmeeuw, Kuifeend, Merel, Pimpelmees, Roodborst en Smient aangetroffen. Naast algemene broedvogels zijn daarmee soorten aangetroffen die vallen in de categorie van jaarronde bescherming (categorie 1-4) en waarbij inventarisatie gewenst is (categorie 5). De Buizerd valt in categorie 4. De Blauwe reiger en Pimpelmees vallen in de vijfde categorie. Voor de Buizerd geldt dat er geen horst is aangetroffen in het werkgebied en ook geen nesten die daarvoor dienst zouden kunnen doen. Ook van de Blauwe reiger (koloniebroeder) zijn geen nesten waargenomen. De categorie 5-soort Pimpelmees kan wel broeden in het plangebied en wordt meegenomen in de toetsing.

Op locatie B is een Ekster waargenomen. Deze vogel valt binnen categorie 5 en wordt meegenomen in de toetsing. In het plangebied worden geen vogels met strikt beschermde vaste verblijfplaatsen verwacht, wel kunnen algemeen vogels tot broeden komen en enkele soorten van categorie 5.

2.4.5 Amfibieën

Op basis van verspreidingsgegevens in Creemers & Van Delft [2009] en www.ravon.nl kan de tabel 3-soort Heikikker voorkomen in het plangebied. Nader onderzoek van Altenburg en Wymenga (niet gedateerd) toont aan dat de Heikikker voorkomt in de omgeving van recreatiepark It Wiid. Het voorkomen van de Heikikker is niet uit te sluiten. De voorkeur van de soort gaat uit naar voedselarme en zure wateren in nabijheid van heide- en veengebieden [Creemers & Van Delft, 2009].

Locatie A: De poelen zoals die bestaan in de groenstrook rond de noordelijke kom van locatie A lijken geschikt voor de Heikikker

Locatie B: Op locatie B wordt de Heikikker niet verwacht door de gecultiveerde omgeving van het water met gemaaid gras, bestrating en borders

De Heikikker wordt meegenomen in de toetsing, er worden geen andere tabel 2- of 3-soorten verwacht.

2.4.6 Reptielen

Volgens www.ravon.nl kunnen de tabel 2-soort Levendbarende hagedis en tabel 3-soort Ringslang voorkomen in de ruime omgeving van het plangebied. De soorten zijn beide in de afgelopen tien jaar niet doorgegeven op www.waarneming.nl in het plangebied of in de Alde Feanen. Creemers & Van Delft [2009] omschrijven het belangrijkste habitat van de Levendbarende hagedis als heide. Laagveen en duinen worden gemedend. Aangezien er geen heide aanwezig is op de planlocaties en omringend gebied uit laagveen bestaat, is de Levendbarende hagedis niet te verwachten.

De Ringslang kan voorkomen in een waterrijk milieu, zwervende dieren kunnen ver van hun leefgebied aangetroffen worden. Het plangebied van locatie A is in potentie geschikt voor de Ringslang. Op basis van verspreidingsgegevens in Creemers & Van Delft [2009] worden geen andere beschermde soorten verwacht.

2.4.7 Vissen

In een onderzoek in de buurt van locatie A (nabij gemaal Offerhaus) van Altenburg en Wymenga is de Kleine modderkruiper aangetroffen [Altenburg & Wymenga, 2011]. Aanvullend is in het voorjaar de Grote modderkruiper gevangen. Ondanks dat de Bittervoorn op basis van het biotoop verwacht kan worden is deze in dat onderzoek niet gevangen, daardoor kan worden uitgesloten dat de soort aanwezig is.

Volgens www.ravon.nl zijn geen andere beschermde vissoorten in de omgeving aanwezig. Kleine modderkruiper en Grote modderkruiper dienen getoetst te worden, er worden geen andere tabel 2- of 3-soorten verwacht. Aangezien beide locaties tot hetzelfde watersysteem behoren worden op beide locaties dezelfde soorten verwacht.

2.4.8 Dagvlinders

Volgens de verspreidingsgegevens van Bos *et al.* [2006] zijn er geen beschermde vlindersoorten aanwezig in het plangebied of de omgeving. Geschikt biotoop voor beschermde vlindersoorten in de vorm van heide, verlandingszones of hoogveen is afwezig. Er worden geen beschermde soorten verwacht.

2.4.9 Libellen

Diverse libellen zijn in de Flora- en faunawet beschermd. Op basis van verspreidingsgegevens [Dijkstra *et al.*, 2002] wordt hiervan binnen of nabij het plangebied de Groene glazenmaker en de Gevlekte witsnuitlibel (beiden tabel 3) verwacht. Beide soorten hebben hun leefgebied in laagveenmoerassen. De Alde Feanen is een gebied waar de libellen dat habitat vinden. Er zijn geen typische verlandingszones, in combinatie met krabbenscheervegetaties, aanwezig op beide planlocaties. Beide libellensoorten worden niet verwacht.

2.4.10 Overige ongewervelden

Als ongewervelden zijn in de Flora- en faunawet naast dagvlinders en libellen ook enkele kevers (zoals het Vliegend hert, Brede geelrandwaterroofofkever, Gestreepte waterroofofkever), weekdieren (zoals de Platte schijfhoren) en een kreeftachtige (Rivierkreeft) door de Flora- en faunawet beschermd. Op basis van de gegevens van Huibregts [2003] kan het voorkomen van de beschermde kevers worden uitgesloten. De Rivierkreeft komt alleen voor in grote stromende wateren en wordt hier niet verwacht.

De watergangen in het gebied bevinden zich op veenachtige bodem [DINO_Loket, 2011], wat het biotoop gunstig maakt voor de Platte schijfhoren [Kalkman, 2008]. Er zijn echter geen waarnemingen bekend uit de omgeving van het plangebied, terwijl wel gezocht is naar de slak [Boesveld, Gmelig Meyling & Van Lente, 2009; Boesveld, Gmelig Meyling & Van Lente, 2010]. De aanwezigheid van de Platte Schijfhoren wordt daarmee uitgesloten.

2.5 Samenvatting aanwezige tabel 2/3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterend veldbezoek zijn in de onderstaande tabel de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In de tabel zijn de zwaardere beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De licht beschermde soorten (tabel 1) waarvoor veelal een vrijstelling geldt zijn niet genoemd. Rode Lijstsoorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 2.1 Beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied verwacht worden

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2 en/of 3)	Locatie	Verdere toetsing
Flora	<i>Rietorchis</i> (t2)	A	Ja
Zoogdieren	Steenmarter (t2)	A	Ja
	Boommarter, Noordse woelmuis en Waterspitsmuis (t3)	A	
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis (allen t3)	A - B	Ja
Vogels (algemeen)	Diverse (algemene) broedende vogelsoorten mogelijk	A - B	Ja
Vogels (vaste verblijfplaatsen)	Pimpelmees (categorie 5)	A	Ja
	Ekster (categorie 5)	B	
Reptielen	Ringslang (t3)	A	Ja
Amfibieën	Heikikker (t3)	A	Ja
Vissen	Kleine modderkruiper (t2)	A - B	Ja
	Grote modderkruiper (t3)	A - B	
Dagvlinders	Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht	A - B	Nee
Libellen	Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht	A - B	Nee
Overige ongewervelden	Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht	A - B	Nee

3 Toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vragen: In welke mate worden door de Flora- en faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten beïnvloed en zijn hiervoor mitigerende maatregelen en/of ontheffing noodzakelijk?

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

3.1 Toetsing aanwezige soorten

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. Tevens zijn de wijzigingen in het plangebied benoemd in hoofdstuk 2. In deze paragraaf wordt getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en). De andere soorten die niet verwacht worden, zijn in dit hoofdstuk buiten beschouwing gelaten.

Zowel de Flora- en faunawet als de Natuurbeschermingswet 1998 gaan uit van het voorzorgsbeginsel en stellen dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

3.1.1 Flora

De aanwezigheid van de Rietorchis kan niet worden uitgesloten. Het betreft een tabel 2-soort, wat betekent dat er geen ontheffing nodig is indien voldoende mitigerende maatregelen worden genomen (zie aanbevelingen) bij ontwikkeling van locatie A.

3.1.2 Grondgebonden zoogdieren

Locatie A

Op de planlocatie zijn geen gebouwen of bomen met verblijfplaatsen voor marters aanwezig. Voor hun foerageergebied zijn Steenmarter en Boomarter niet aangewezen op kleine percelen. Ze kunnen meerdere kilometers afleggen binnen één nacht [www.zoogdiervereniging.nl]. Dit maakt het plangebied niet essentieel als foerageergebied. Effecten van de ontwikkelingen op marters zijn daarmee uitgesloten.

Gezien de ligging van het plangebied, in de nabijheid van de Alde Feanen, en de structuur van het habitat, is het niet uit te sluiten dat de Waterspitsmuis en Noordse woelmuis voorkomen op de planlocatie. Er zijn namelijk veel vochtige vegetaties aanwezig, waar de Noordse woelmuis concurrerende soort de Aardmuis niet graag leeft. Beide soorten kunnen prima bij elkaar in de buurt leven, waar de Aardmuis de droge delen bevolkt en de Noordse woelmuis de natte delen. Bij de aanleg van een haven zal oevervegetatie verloren gaan en zal de aanwezigheid van mensen en bewegingen groter worden. Hiermee zal een potentieel geschikt habitat voor beide muizensoorten verdwijnen.

Negatieve effecten op de Waterspitsmuis en Noordse woelmuis kunnen niet worden uitgesloten, indien het gebied A wordt ontwikkeld.

3.1.3 Vleermuizen

Voor hun voortbestaan zijn vleermuizen afhankelijk van een verblijfplaats en een foerageergebied, die met elkaar verbonden kunnen zijn door een vliegroute. Verblijfplaatsen kunnen gevormd worden door bebouwing en bomen met holtes. De vliegroute van een vleermuis is afhankelijk van de soort; sommige soorten hebben behoefte aan geleidende elementen in het landschap, terwijl anderen zich op grote hoogte kunnen verplaatsen.

Locatie A

Er zijn geen gebouwen of bomen binnen het plangebied die als verblijfplaats kunnen dienen. De bungalows in de omgeving zouden wel als zodanig dienst kunnen doen. Hier vinden echter geen werkzaamheden plaats. Daarmee zijn de verblijfplaatsen van de vleermuizen vrij van verstoring.

Op de planlocatie zijn geen structuren aanwezig die essentieel zijn voor de migratie van vleermuizen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Hiermee zijn effecten op vliegroutes uitgesloten.

Foeragerende dieren kunnen tijdens de uitvoering van de voorgestelde werkzaamheden mogelijk enigszins verontrust worden. Dit blijft echter zeer beperkt, aangezien deze dieren in de schemering en nacht actief zijn, als er geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Bovendien is er rondom het projectgebied voldoende alternatief foerageergebied aanwezig.

Indien permanente verlichting wordt aangebracht rond de jachthaven kan dit door het open, waterrijke karakter van het gebied ver uitstralen. Dit kan een verstorend effect opleveren voor verschillende vleermuissoorten en ook vogels. Indien permanente verlichting wordt aangebracht dient een verlichtingsplan opgesteld te worden.

Hierin kunnen aanbevelingen komen over de richting, uitstraling en kleur van het licht. Indien dit in acht wordt genomen zijn effecten op vleermuizen en vogels door verlichting op locatie A uitgesloten.

Locatie B

Er zijn geen gebouwen binnen het plangebied die als verblijfplaats kunnen dienen. De huizen in de omgeving zouden wel als zodanig dienst kunnen doen. Hier vinden echter geen werkzaamheden plaats. Daarmee zijn die verblijfplaatsen van vleermuizen vrij van verstoring. Er is wel een gat aangetroffen in één van de populieren tussen de grote parkeerplaats en de rij parkeerplaatsen langs het Smidspaed. Indien deze boom gekapt moet worden is het eerst noodzakelijk om te controleren of dit een verblijfplaats is van vleermuizen. Indien dit niet het geval is dan is nader onderzoek niet benodigd.

Figuur 3.1 Locatie van de boomholte in plangebied B

Op de planlocatie zijn geen structuren aanwezig die essentieel zijn voor de migratie van vleermuizen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Hiermee zijn effecten op vliegroutes uitgesloten. Bij de werkzaamheden op locatie B gaat geen essentieel foerageergebied verloren aangezien er binnen de bebouwde omgeving van Earnewâld genoeg alternatief voorhanden is.

3.1.4 Vogels

Algemene broedvogels

De voorgenomen werkzaamheden met betrekking tot de beoogde ontwikkeling van de plangebieden dienen gezien te worden als een voor vogels verstoringende activiteit. Om verstoring te voorkomen dienen de werkzaamheden buiten het broedseizoen (circa 15 maart - 15 juli) uitgevoerd te worden.

Vogels uit categorie 5

Voor de categorie 5-soorten die in beide plangebieden voor kunnen komen, zoals Pimpelmees, Koolmees en Ekster, zijn genoeg alternatieve broedgelegenheden beschikbaar bij het verdwijnen van nestgelegenheid in het plangebied. Effecten kunnen dan ook worden uitgesloten mits er buiten het broedseizoen gewerkt wordt.

De werkzaamheden dienen buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden, want als een vogel eenmaal broedt, is verstoring verboden. Worden de werkzaamheden gestart in het broedseizoen, dan kan een overtreding van de Flora- en faunawet niet op voorhand worden uitgesloten.

Naast de verstoring door de werkzaamheden bestaat de kans dat broedende vogels verstoord worden door een mogelijke toename van de recreatiedruk. Om te kunnen bepalen of de recreatie toeneemt en wat het effect is van toegenomen recreatie is het van belang dat de huidige situatie goed in kaart wordt gebracht. Aansluitend daarop kan bepaald worden of de toename van vaarbewegingen en recreatie ook daadwerkelijk leidt tot meer verstoring van vogels. Dit moet eerst in beeld worden gebracht worden alvorens negatieve effecten met zekerheid uitgesloten kunnen worden. Zie ook hoofdstuk 4 voor het deel over de Natuurbeschermingswet. Omdat de ontwikkeling momenteel onbekend is, kunnen negatieve effecten niet worden uitgesloten.

3.1.5 Amfibieën

Als de Heikikker voorkomt in het plangebied van de jachthaven, dan zullen deze amfibieën hinder kunnen ondervinden van de (herinrichtings)werkzaamheden. Negatieve effecten op de Heikikker kunnen niet worden uitgesloten. Vanwege het tijdstip is in maart/april een nader onderzoek uitgevoerd. Hier is aangetoond dat de soort niet voorkomt in het plangebied. Deze gegevens zijn circa drie jaar houdbaar. Het onderzoek is beschikbaar bij de gemeente Tytsjerksteradiel.

3.1.6 Reptielen

Als de Ringslang voorkomt in het plangebied van de jachthaven, dan zal dit reptiel hinder kunnen ondervinden van de (herinrichtings)werkzaamheden. Negatieve effecten op de Ringslang kunnen niet worden uitgesloten. Dit houdt in dat nader onderzoek nodig is om te bepalen of de soort voorkomt in het plangebied indien de planlocatie A wordt ontwikkeld.

3.1.7 Vissen

Indien graaf- en baggerwerkzaamheden plaatsvinden aan de watergangen in beide plangebieden zullen verstoring opleveren voor de mogelijk aanwezige vissoorten zoals Kleine modderkruiper en Grote modderkruiper omdat er binnen het functioneel leefgebied gewerkt gaat worden.

Mitigerende maatregelen zijn daarom nodig om negatieve effecten te kunnen uitsluiten indien het plangebied wordt ontwikkeld. Zie daarvoor ook de aanbevelingen, paragraaf 6.3.

3.2 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Tabel 3.1 Flora- en faunawet soorten (tabel 2/3) die mogelijk geschaad worden

Soortgroep	Soorten planlocatie	Locatie	Verbodsbepalingen*
Flora	Rietorchis	A	Artikel 8
Grondgebonden zoogdieren	Noordse woelmuis & Waterspitsmuis	A	Artikel 9, 10 en 11
Vleermuizen	Verschillende vleermuissoorten	A + B	Artikel 11
Broedvogels, tijdens broedseizoen	Mogelijke aantasting van vogels tijdens broedseizoen door werkzaamheden en recreatiedruk	A	Artikel 11
Broedvogels, vaste verblijfplaatsen	Geen (aantasting van) soorten	-	Niet van toepassing
Reptielen	Ringslang	A	Artikel 9, 10 en 11
Vissen	Kleine modderkruiper & Grote modderkruiper	A + B	Artikel 9, 10 en 11

***Toelichting verbodsbepalingen tabel:**

Artikel 2: Zorgplicht en zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

4 Toetsing Natuurbeschermingswet 1998

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag: In welke mate vindt aantasting plaats van de instandhoudingdoelen behorend bij Natura 2000-gebieden zoals bedoeld in de Natuurbeschermingswet 1998 ('Voortoets')?

4.1 Werkwijze

Natura 2000-gebieden (bestaande uit Vogel- of Habitatrichtlijngebieden) en Beschermde natuurmonumenten worden beschermd door de Natuurbeschermingswet 1998. Effecten op deze gebieden kunnen optreden door ontwikkelingen nabij of (deels) binnen de grenzen ervan. Daarnaast is het mogelijk dat gebieden, die een belangrijke relatie hebben met een beschermd gebied, beïnvloed worden en zo indirect een effect op het beschermde gebied wordt veroorzaakt.

In figuur 2.1 is te zien dat de locatie nabij het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' ligt. Een negatief effect op kwalificerende habitattypen of soorten van het Natura 2000-gebied kan daardoor niet op voorhand worden uitgesloten.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag of het optreden van negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten (een zogenaamde *Voortoets*). Hiertoe is in kaart gebracht voor welke habitattypen of soorten het Natura 2000-gebied een bijzondere waarde heeft en wat de instandhoudingdoelstellingen van het Natura 2000-gebied zijn. Ook is de relatie tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied beschreven. Op basis van de bij Tauw aanwezige expertise en beschikbare literatuur wordt een uitspraak gedaan of het optreden van significant negatieve effecten al dan niet *met zekerheid* kan worden uitgesloten. Is er zeker geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van het Natura 2000-gebied, dan is geen vergunning noodzakelijk.

Wanneer uit de Voortoets blijkt dat mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelen niet zijn uit te sluiten, dan is een zogenaamde '*Verslechteringstoets*' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure. Uit deze toetsing dient te blijken of de mogelijke effecten al dan niet *significant negatief* zijn (waarbij 'significant' in dit geval betekend dat één of meer van de instandhoudingdoelen geschaad of belemmerd wordt). Wanneer uit de Voortoets blijkt dat er sprake is van negatieve effecten en deze *mogelijk significant negatief* zijn, dan is een zogenaamde '*Passende beoordeling*' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure.

Een nadere beschrijving van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in bijlage 3.

4.2 Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' (Oude Venen)

Gebiedsbeschrijving

De Oude Venen (Alde Feanen) is een deels vergraven en ontgonnen laagveengebied. Het is één van de weinige overgebleven restanten van een omvangrijk complex van laagveenmoerassen en petgatenlandschappen. De vervening kwam hier in de tweede helft van de 17e eeuw goed op gang.

Het gebied is deels kleinschalig (petgaten en legakkers) en deels grootschalig (plassen) verveend. Rond 1900 kwam er een einde aan de turfwinning en vervening. In het begin van deze eeuw werd er door de bevolking op verschillende plaatsen geprobeerd veeteelt te bedrijven door het inpolderen en bemalen van petgatengebieden. De huidige situatie is vooral het resultaat van het na de vervening opgetreden verlandingsproces. Landschappelijk wordt het gebied gekenmerkt door moerasvegetaties, omgeven door zomerpolders en boezemlanden en doorsneden door tal van watergangen. Het gebied bestaat uit open water, rietlanden, laagveenverlandingsmoeras, moerasbos en schrale graslanden op restveen. De petgaten, die vaak verscholen liggen tussen riet en moerasbossen, verkeren in diverse stadia van verlanding. In deze petgaten komt dikwijls drijftilvorming voor. Op andere plaatsen is de verlanding wat verder voortgeschreden in de richting van een trilveen of blauwgrasland. In de meeste petgaten is na beëindiging van het rietmaaibeheer een elzenbroekbos tot ontwikkeling gekomen.

Kwalificerende habitattypen en soorten en instandhoudingdoelen

Het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' is aangewezen als Natura 2000-gebied vanwege de aanwezigheid van de onderstaande kwalificerende habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten. De gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van deze kwalificerende habitattypen en soorten zijn beschreven in instandhoudingdoelen en zijn opgenomen in bijlage 2.

Kenmerk R001-4815380BVX-nva-V02-NL

Kwalificerende habitattypen

Nr.	Type	Opp.	Kwal
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden <i>Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition</i>	=	>
H4010	Vochtige heide <i>Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix</i>	>	>
H6410	Blauwgraslanden <i>Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (Molinion caeruleae)</i>	=	>
H7140	Overgangs- en trilvenen <i>Overgangs- en trilveen</i>	>	>
H7210	Galigaanmoerassen <i>Kalkhoudende moerassen met Cladium mariscus en soorten van het Caricion davallianae</i>	=	=
H91D0	Hoogveenbossen <i>Veenbossen</i>	>	>

Kwalificerende habitatrichtlijnsoorten

Nr.	Soort	Verspreiding	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied
H1134	Bittervoorn	=	=	=
H1145	Grote modderkruiper	=	=	=
H1149	Kleine modderkruiper	=	=	=
H1163	Rivierdonderpad	=	=	=
H1318	Meervleermuis	=	=	=
H1340	Noordse woelmuis (prioritaire soort)	>	>	>
H1042	Gevlekte witsnuitlibel (complementaire soort)	>	>	>

*Kwalificerende vogelrichtlijnsoorten**Broedvogels*

Nr.	Soort	Aantal	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied
A017	Aalscholver	800	=	=
A021	Roerdomp	4	=	=
A029	Purperreiger	20	>	>
A081	Bruine kiekendief	20	>	>
A119	Porseleinhoen	20	=	=
A151	Kemphaan	10	=	=
A197	Zwarte stern	40	>	>
A292	Snor	40	=	=
A295	Rietzanger	800	=	=

Niet-broedvogelsoorten

Nr.	Soort	Aantal	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied
A017	Aalscholver (seizoensgemiddelde)	60	=	=
A041	Kolgans (seizoensgemiddelde)	2700	=	=
A043	Grauwe gans (seizoensgemiddelde)	280	=	=
A045	Brandgans (seizoensgemiddelde/maximum)	430/6100	=	=
A050	Smient (seizoensgemiddelde)	2700	=	=
A051	Krakeend (seizoensgemiddelde)	120	=	=
A052	Wintertaling (seizoensgemiddelde)	140	=	=
A056	Slobeend (seizoensgemiddelde)	140	=	=
A059	Tafeleend (seizoensgemiddelde)	90	=	=
A061	Kuifeend (seizoensgemiddelde)	470	=	=
A068	Nonnetje (seizoensgemiddelde)	30	=	=
A156	Grutto (seizoensgemiddelde/maximum)	90/880	=	=

4.3 Toetsing effecten

Het dorp Earnewâld ligt volledig buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied 'Alde-faenen'. Dit houdt in dat ontwikkelingen in het dorp zelf niet een direct effect op de instandhoudingsdoelen hebben. Indirecte effecten kunnen wel ontstaan, dit zijn effecten welke kunnen ontstaan vanuit bijvoorbeeld een aanleg van een haven of een verhoging van toerisme als gevolg van het toeristisch overstappunt. Deze kunnen dan door intensiever gebruik van het Natura 2000-gebied leiden tot meer verstoring van vogelrichtlijnsoorten en verhoging van stikstofdepositie en vervuild water.

Figuur 4.1 Habitattypen in Natura 2000-gebied Alde Feanen, en in rood rechts gebied A, links gebied B

4.3.1 Toeristisch overstappunt

Het toeristisch overstappunt is het punt om toeristen het gebied de Alde Feanen in te begeleiden. Het plein wordt tot ontwikkeling gebracht, waarbij de mogelijkheid ontstaat om het ten noorden liggende veenweidegebied te bezoeken met een kano, te genieten van het dorp, of via de haven het gebied Alde Faenen in te trekken.

Wat betreft verhoogde recreatiedruk: Het TOP wordt aangelegd om te voorzien in een behoefte waar nu reeds invulling aan wordt gegeven via de lokale ondernemers. Realisatie van het TOP zorgt daarom naar verwachting niet voor meer vaarbewegingen in het gebied Alde Feanen. Hierdoor zullen negatieve effecten van (extra) betreding, dan wel verstoring of vervuiling met zekerheid niet plaatsvinden. Vanuit het toeristisch overstappunt wordt met zekerheid geen significant negatief effect verwacht.

4.3.2 Habitattypen oostelijk recreatiegebied

Volgens het concept beheerplan Natura 2000 komen de aangewezen habitattypen met zekerheid niet voor in de directe omgeving van het plangebied (zie ook figuur 4.1). Deze zijn enkel gebonden aan het Natura 2000-gebied. Door de ontwikkelingen zullen met zekerheid geen directe effecten op het oppervlaktegebruik plaatsvinden.

Ontwikkelingen op het oostelijk recreatieterrein bieden de mogelijkheid om meer boten in het gebied te krijgen. Maar kan ook bijdragen aan een verbeterde stroomlijning van toeristen. Of het voorzien in een vraag naar bijvoorbeeld fietsenverhuur. Door het opnemen van een wijzigingsbevoegdheid zijn op termijn een scala aan recreatieve ontwikkelingen mogelijk.

In de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 7 september 2011, kenmerk 200907076/1/R3 is in essentie bepaald dat ook voor een in het plan opgenomen wijzigingsbevoegdheid de habitattoets niet naar latere besluiten mag worden vooruitgeschoven. Indien mitigerende maatregelen nodig zijn, moet de uitvoering daarvan ook voor de eventuele toepassing van de wijzigingsbevoegdheid al in het bestemmingsplan worden verzekerd. Indien met de huidige stand der techniek het 'worstcasescenario' kan worden bepaald en de gevolgen daarvan voor de Natura 2000-gebieden, dan dient onderzocht te worden of de wijziging significante gevolgen heeft voor deze gebieden en mag toetsing hiervan niet vooruitgeschoven worden.

Een van deze ontwikkelingen is uitbreiding met een jachthaven of een andere uitbreiding waarvan verwacht kan worden dat er meer stikstofdepositie in het Natura 2000-gebied gaat neerslaan als gevolg van verbrandingsmotoren tot een worstcasescenario behoort. Om voorwaarden te scheppen die opgenomen kunnen worden in de voorwaarden voor de ingebruikname van de wijzigingsbevoegdheid wordt hier getoetst op de uitbreiding met een haven.

Een haven biedt de mogelijkheid om meer recreanten het Natura 2000-gebied 'de Alde Feanen' in te laten trekken. Door realisatie van een haven en de ingebruikname wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect verwacht op de aangewezen habitattypen. De haven zorgt niet voor meer betreding of andere effecten van de habitattypen, aangezien het toerisme op varen is gebaseerd. Worden habitattypen betreden dan betreft dit een overtreding, wat via handhaving geregeld moet worden.

Door extra recreatievaartuigen kan worden nagedacht over de bijdrage van toiletten op de eventuele vervuiling van het water. Een van de ontwikkelingen kan een mogelijkheid bieden voor open boten, voornamelijk zonder toilet. Daarvoor dient uitgegaan te worden dat passagiers gebruik maken van sanitaire voorzieningen op de wal, waardoor een effect op de waterkwaliteit kan worden uitgesloten.

Voor ontwikkelingen, waarin mogelijkheden worden gerealiseerd voor kajuitbotende moet ervan worden uitgegaan dat deze hun zwarte water (toiletwater) opvangen in een chemisch toilet. Sinds januari 2009 is het namelijk verboden toiletwater te lozen door recreatievaart [Milieu actueel 2009]. Hierdoor is alleen de lozing op het oppervlaktewater van het tijdens de voedselbereiding, het wassen van kleding en het gebruik van een douche, het zogenaamde grijze water, toegestaan.

Door de extra boten die in de haven hun ligplaats kunnen hebben kan er meer vaarrecreatie komen. Deze verhoogde hoeveelheid vaarrecreatie kan zorgen voor aanvullende N-uitstoot door vaartuigen, welke indirect kunnen bijdragen aan de stikstofdepositie in het gebied. Bij het daadwerkelijk ontwikkelen van een haven of een andere recreatieve ontwikkeling die bijdraagt aan stikstofdepositie is een verdere toetsing noodzakelijk. Hieronder wordt weergegeven in hoeverre een bijdrage van stikstof negatief kan uitpakken.

Toetsing habitattypen indien stikstofuitstotende activiteiten worden ontwikkeld op locatie A

In de onderstaande tabel is weergegeven voor welke habitattypen het Natura 2000-gebied is aangewezen en welke kritische depositiewaarde daarbij hoort. Op basis van de bekende achtergronddepositie in het gebied is eveneens weergegeven in hoeverre er reeds een overschrijding van de KDW plaatsvindt:

Tabel 4.1 Habitattypen

Nr.	Type	KDW	Overschrijding
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	2.100	Nee
H4010	Vochtige heiden	1.300	Nee
H6410	Blauwgraslanden	1.100	Beperkt
H7140B	Overgangs- en trilvenen subtype B	700	Ja
H7210	Galigaanmoerassen	1.100	Beperkt
H91D0	Hoogveenbossen	1.800	Nee

De totale stikstofdepositie in de Alde Feanen lag in 2010 tussen de 1.050 en 1.300 mol/ha/jaar [concept beheerplan]

Effecten van extra stikstofuitstoot kunnen ontstaan indien de depositie van stikstof over de kritische depositiewaarde uitkomt van de aangemerkte habitattypen. In dit geval zijn de KDW's van de habitattypen H6410 Blauwgraslanden, H7140B Veenmosrietlanden en H7210 Galigaanmoerassen reeds overschreden met de huidige achtergronddepositie, of zitten deze op de rand van overschrijding. Hierdoor kan aanvullende stikstofdepositie negatief zijn voor het habitatype.

Het concept beheerplan geeft als knelpunt voor deze habitattypen aan dat ontwikkeling of verbetering van de typen in de weg wordt gestaan door de slechte kwaliteit van het boezemwater, de waterhuishouding en stikstofdepositie.

Conclusie habitattypen

Omdat de kritische depositiewaarde op de habitattypen H6410 Blauwgraslanden, H7140B Veenmosrietlanden en H7210 Galigaanmoerassen reeds worden overschreden, kan een geringe uitbreiding negatieve effecten met zich mee brengen, welke mogelijk significant negatief zijn. Indien een ontwikkeling wordt gerealiseerd die een extra uitstoot van stikstofdepositie dan wel vervuiling van boezemwater zal mogelijk maken, dan dient op voorhand te worden nagegaan of het effect significant negatief zal zijn voor het Natura 2000-gebied.

4.3.3 Habitatrictlijnsoorten en het oostelijk recreatiegebied

Bij de toetsing van de habitatrictlijnsoorten is net als bij de habitattypen uitgegaan van een worstcasescenario om voorwaarden te kunnen scheppen voor de wijzigingsbevoegdheid.

Van de aangewezen habitatrictlijnsoorten kunnen de soorten Kleine modderkruiper (vis), Grote modderkruiper (vis), Bittervoorn (vis), Rivierdonderpad (vis), Noordse woelmuis en Meervleermuis in de directe omgeving van het plangebied voorkomen.

Een externe werking is enkel aanwezig als een ontwikkeling daadwerkelijk een effect heeft op dieren die zich in het Natura 2000-gebied bevinden. Hieronder worden eventueel gevolgen op de habitatrictlijnsoorten beschreven.

De vissen die zijn aangewezen in de Alde Faenen bevinden zich over het gehele Natura 2000-gebied. Door de ontwikkeling van de verschillende onderdelen zullen de soorten niet direct worden aangetast gezien de relatief grote afstand van de plangebieden ten opzichte van het Natura 2000-gebied.

Indirecte effecten kunnen plaatsvinden door een vergrote vervuiling van het water. Echter door het verbod op het lozen van zwart water, worden hier geen indirecte effecten verwacht. Met zekerheid zal er geen (significant) negatief effect optreden op de vissoorten door uitvoering van het voornemen.

De Noordse woelmuis is gebonden aan hoge vegetaties met vooral grasachtige planten. In gebieden waar andere woelmuizen voorkomen, leeft de soort veel in natte terreinen, zoals rietland, moeras, zeer extensief gebruikte weilanden, drassige hooilanden, vochtige duinvalleien en periodiek overstroomde terreinen. Volgens het concept beheerplan komt de soort voor in de Jan durkspolder, Lytse mear, de polder Laban en bij Rûne Sâne. De melding van de Lytse mear is het meest nabij het plangebied.

Een effect van de ontwikkelingen kan enkel optreden door een indirect effect dat mensen de betreffende leefgebieden gaan betreden buiten de wegen en paden. Dit is verboden, waardoor dit niet getoetst kan worden. Vanuit de ontwikkeling zelf kan met zekerheid worden gesteld dat er geen (significant) negatief effect kan ontstaan.

De Meervleermuis heeft zijn kolonieverblijven voornamelijk in de directe omgeving van het Natura 2000-gebied de Alde Feanen, namelijk in Burgum (280 dieren), Warten (208), Leeuwarden (165), Wergea (118) en Grou (108). Het Natura 2000-gebied wordt gebruikt om te foerageren. Bij Earnewâld is geen verblijfplaats bekend. De geplande ontwikkelingen liggen niet in het Natura 2000-gebied en hebben daarvoor enkel een effect op het instandhoudingsdoel en kan plaatsvinden als door het voornemen meer verlichting langs bestaande vliegroutes komt welke foerageergebied en kolonies verbinden. Volgens het beheerplan zijn er geen vliegroutes langs Earnewâld. Hierdoor zal door de ontwikkeling met zekerheid geen (significant) negatief effect optreden door directe effecten.

Een indirect effect kan optreden indien boten in de nacht verlichting voeren. Het normale 'gedrag' van huurboten is echter dat deze in de avond terug komen in de haven. Kajuitboten zullen voornamelijk gebruik maken van de aangeboden ligplaatsen in het gebied, waardoor er geen aanvullend effect zal ontstaan. Hierdoor zal door de ontwikkeling met zekerheid geen (significant) negatief effect optreden van indirecte ontwikkelingen.

4.3.4 Vogelrichtlijnsoorten en het oostelijk recreatiegebied

Bij de toetsing van de vogelrichtlijnsoorten is net als bij de habitattypen uitgegaan van een worstcasescenario om voorwaarden te kunnen scheppen voor de wijzigingsbevoegdheid.

Broedvogels

Directe effecten van een ontwikkeling en het gebruik van bijvoorbeeld een haven op vogelrichtlijnsoorten in de categorie broedvogels worden met zekerheid niet verwacht. De afstand tot het Natura 2000-gebied is te groot voor directe effecten op het leefgebied in het Natura 2000-gebied.

Indirecte effecten op de instandhoudingsdoelen van uitbreiding met een haven kan mogelijk wel optreden. Vanuit de beide locaties zal de hoeveelheid recreatie toenemen, waardoor de recreatieve druk op het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' zal toenemen. Hierdoor kunnen de mogelijke broedvogels vaker verstoord worden dan in de huidige situatie, waardoor het broedsucces kan verminderen. Vooral sloepen en roeiboten kunnen vanwege hun geringe diepgang en 'gedrag' in water varen waar juist soorten die zijn opgegeven als instandhoudingsdoel tot broeden kunnen komen.

Aantallen broedvogels in de Alde Feanen [NEM 2012 via SOVON, en concept beheerplan (gegevens 2010)] Gevoeligheid in Krijgsveld et al [2009] Matig = gevoelig tot 100 meter, Gemiddeld = gevoelig tussen 100 en 300 meter, Groot = gevoelig op afstand > 300 meter Behalen instandhoudingsdoel in kleur groen = behaald; oranje = niet behaald

Nr.	Soort	Doel	Gevoeligheid	2005	2006	2007	2008	2009	2010
A017	Aalscholver	800	Gemiddeld	639	540	619	528	-	278
A021	Roerdomp	4	Gemiddeld	-	-	4	6	8	10
A029	Purperreiger	20	Groot	1	1	0	0	0	0
A081	Bruine kiekendief	20	Gemiddeld	-	-	-	-	-	8
A119	Porseleinhoen	20	Matig	1	1	0	0	2	1
A151	Kemphaan	10	Gemiddeld	3	3	0	0	2	0
A197	Zwarte stern	40	Gemiddeld	6	6	9	0	1	0
A292	Snor	40	Matig	-	-	-	-	-	68
A295	Rietzanger	800	Matig	-	-	-	-	-	889

Extra verstoring kan voor alle soorten nadelig zijn. Echter soorten welke het instandhoudingsdoel (ruimschoots) behalen zijn conform de doelen minder gevoelig dan soorten welke het instandhoudingsdoel niet behalen.

Volgens de gegevens van NEM 2012 en het concept beheerplan worden de instandhoudingsdoelen van de Roerdomp, Snor en Rietzanger gehaald. De gevoeligheid van deze soorten is matig tot gemiddeld, vanwege het beschermde karakter van de nesten in de rietkragen. Door het ruim behalen van de instandhoudingsdoelen (tot ruim twee keer zo veel) vindt op deze soorten met zekerheid geen significant negatief effect plaats. Een negatief effect kan op voorhand niet worden uitgesloten indien de ontwikkeling van locatie A uitbreiding van toerisme tot gevolg kan hebben.

De soorten die het instandhoudingsdoel niet behalen zijn de Aalscholver, Purperreiger, Bruine kiekendief, Porseleinhoen, Kemphaan en Zwarte stern. Het concept beheerplan zegt hier het volgende over:

Aalscholver De broedpopulatie aalscholvers in de Alde Feanen neemt de laatste jaren af, dit in afwijking van de landelijke trend. Een mogelijke oorzaak is de afname van de biomassa aan vis in de Alde Feanen, waardoor verplaatsing van vogels naar andere kolonies plaats vindt. Maatregelen zijn niet nodig, maar rust bij de broedkolonie dient gewaarborgd te blijven.

Purperreiger	De oorzaken van de afname van de Purperreiger zijn momenteel onbekend. Het beheerplan geeft aan dat er op het zicht voldoende draagkracht beschikbaar is, echter dat is niet onderbouwd. Recreatie als verstoringbron wordt wel genoemd, maar wordt niet direct als hoofdoorzaak benoemd van het afwezig zijn van de soort.
Bruine kiekendief	De Bruine kiekendief is afhankelijk van stevig waterriet als broedgebied. Een belangrijke factor daarbij is dat de broedlocaties slecht bereikbaar zijn voor grondpredatoren door water op het maaiveld en/of eilandsituaties. Voor het foerageergebied moet er voldoende rietmoeras aanwezig zijn met omringende agrarische gebieden, ruigten, braakliggend terrein en 'jonge' natuur. Beperkende factoren voor deze soort (en ook voor de roerdomp) bestaan momenteel vooral uit verdroging en daardoor verruiging en verbossing van overjarig rietmoeras.
Zwarte stern	Oorzaak van de ongunstige staat van instandhouding van de zwarte stern is het beperkte areaal goed ontwikkeld broedbiotoop in de vorm van ongestoorde krabbenscheervelden. Daarom wordt de laatste jaren gebruik gemaakt van kunstmatige nestvlotjes. Het broedsucces op deze nestvlotjes is gering. Een ander knelpunt is mogelijk de voedselsituatie door het ontbreken van grote waterinsecten. Het geringe areaal aan waterplanten kan daarbij een rol spelen.
Porseleinhoen	Het porseleinhoen broedt in vrij open, lage moerasvegetatie of hooiland, dichtbij of in ondiep water. Om te kunnen foerageren heeft de soort zeer ondiep water nodig, een toegankelijke sliblaag en een vegetatie die niet al te dicht is. Aan deze eisen wordt gewoonlijk alleen voldaan in vrij uitgestrekte wetlands met een lage, veranderlijke waterstand. De dynamiek die nodig is voor een dergelijk moerassysteem ontbreekt nu in een groot deel van het Natura 2000-gebied als gevolg van het vaste boezempeil. Het gevolg is, dat het Porseleinhoen in 2004 alleen nog voorkwam in het oostelijke poldergebied (Kleefstra 2004).
Kemphaan	De Nederlandse broedpopulatie is zo klein, dat zij dreigt te verdwijnen. Lokale biotoopmaatregelen bieden daardoor nauwelijks perspectief op herstel van de broedvogelaantallen. De Kemphaan broedde tot voor kort op de Wyldlannen, waar de soort gebonden is aan blauwgraslanden. Hier zijn de ecologische randvoorwaarden voor de Kemphaan goed ontwikkeld, met hoge grondwaterpeilen in het voorjaar, de aanwezigheid van ondiepe sloten en delen met late maaidata. Aanvullende maatregelen zijn daarom niet noodzakelijk.

Daarnaast wordt voor veel soorten in het concept beheerplan het volgende vermeld.

Het grote probleem voor deze soorten broedvogels is het op de meeste plaatsen ontbreken van jonge verlandingsvegetaties. Vanwege de grote verstoringsgevoeligheid moet het dan gaan om delen van het gebied die in de broedperiode relatief rustig zijn. Dat wil zeggen op enige afstand van vaarroutes, fietspaden en dergelijke. Voor deze kritische, kwetsbare broedvogelsoorten is het daarom wenselijk om toe te werken naar 'kerngebieden' met voldoende rust en met geschikt broedbiotoop. Maatregelen voor deze soorten kunnen dan goed gestuurd worden naar deze kerngebieden. Een goed op de broedvogels afgestemd rietbeheer (met voldoende overjarig riet) is voor deze soorten een must.

Conclusie broedvogels

Voor de soorten waarvan het instandhoudingsdoel wordt behaald zullen de ontwikkelingen met zekerheid niet significant negatief zijn, een negatief effect kan echter op voorhand niet worden uitgesloten. De soorten waarvan het instandhoudingsdoel niet wordt behaald kunnen door de ontwikkeling meer verstoring ondervinden, waardoor het negatieve effect wat ze ondervinden van recreatie groter is. Hierdoor zal een extra verstoring als gevolg van een eventuele ontwikkeling van locatie A een (significant) negatief effect kunnen veroorzaken.

Niet broedvogels

Directe effecten van de ontwikkeling en het gebruik van de locatie A op vogelrichtlijnsoorten in de categorie niet-broedvogels vinden niet plaats. Gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied en het gebruik van het tussenliggende gebied, veroorzaken de werkzaamheden met zekerheid geen (significant) negatief effect. Indirecte effecten van de ontwikkeling door het gebruik worden tevens niet verwacht. De ontwikkelingen worden uitgevoerd ten gunste van recreatie. Dit vindt voornamelijk plaats in het toeristische hoogseizoen wat gemiddeld genomen tussen april en september plaats vindt. De grasetende overwinterende ganzen en eenden maken dan nog geen gebruik van het leefgebied om te foerageren. Er treedt met zekerheid geen (significant) negatief effect op van het gebruik van de haven, dan wel het Toeristisch overstappunt.

4.4 Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Momenteel is er veel onduidelijkheid binnen de toegestane uitbreiding van stikstofdepositie als gevolg van ontwikkelingen. Hiervoor ontwikkelt het rijk de Programmatische Aanpak Stikstof. Tot die tijd is elke extra uitstoot van stikstof op een Natura 2000-gebied significant negatief. Om ontwikkelingen niet volledig stil te leggen hanteren provincies momenteel een eigen beleid. Het beleid kan afhankelijk van nieuwe inzichten wijzigen.

Om te toetsen of stikstof een significant negatief effect creëert op een Natura 2000-gebied dient te allen tijde de Best Beschikbare Techniek (BBT) te worden toegepast. De uitkomst van zo'n modellering bevat een bepaalde foutmarge. Hier wordt bij de beleidsvorming rekening mee gehouden.

Directe effecten locatie A en B

Het optreden van (significant) negatieve effecten op kwalificerende habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten van het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' als gevolg van de werkzaamheden kan *met zekerheid* worden uitgesloten.

Indirecte effecten locatie A

Als gevolg van ontwikkeling van locatie A kan een intensivering van de recreatie in het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' ontstaan. Dit kan effecten hebben op de habitattypen en broedvogels welke zijn aangewezen als instandhoudingsdoel.

Stikstof

Voor de habitattypen gelden dat de kritische depositiewaarde van stikstofdepositie van drie typen reeds flink worden overschreden, of op het punt staan overschreden te worden. Daarvoor kan extra stikstofuitstoot als gevolg van bijvoorbeeld meer vaarrecreatie een negatief effect met zich mee brengen op de instandhoudingsdoelen.

Verstoring

Voor de broedvogels van de aangewezen vogelrichtlijnsoorten geldt dat de extra vaarbewegingen die kunnen ontstaan indien een haven wordt ontwikkeld, een verhoogde verstoring in het gebied Alde Feanen veroorzaken.

De niet-broedvogels in het gebied ondervinden met zekerheid geen negatief effect van de haven en het toeristisch overstappunt.

Indirecte effecten locatie B

De indirecte effecten van de ontwikkeling op locatie B zorgen niet voor een intensivering van de recreatie in het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' ten opzichte van de huidige situatie. Er vindt met zekerheid geen significant negatief effect plaats als gevolg van de ontwikkeling.

Eindconclusie voor bestemmingsplan

Locatie A

Voor wat betreft de planlocatie aan de Koaidyk geldt dat op dit moment nog onduidelijk is of en welke ontwikkeling plaats zal vinden. Om te bepalen of een mogelijke recreatieve ontwikkeling tot significant negatieve effecten zal leiden voor het nabijgelegen Natura 2000-gebied zijn een groot aantal aannames noodzakelijk. Mocht een jachthaven gerealiseerd worden - een mogelijke ontwikkeling - dan zijn aannames benodigd over het aantal en type vaartuigen dat kan aanmeren, het aantal vaarbewegingen en de route waarlangs deze vaartuigen varen. Door al deze onzekerheden is er een grote mate van onzekerheid over de uitkomsten van de mogelijke negatieve effecten. Het negatieve effect heeft in dat geval voornamelijk betrekking op de uitstoot van stikstof en verstoring door mogelijke toename van het aantal vaarbewegingen.

Voorgesteld wordt dan ook om een dergelijk nader onderzoek op dit moment nog niet uit te voeren. Maar de ontwikkelingen mogelijk te maken via een wijzigingsbevoegdheid. In de wijzigingsbevoegdheid zijn de voorwaarden vastgelegd waaraan een plan moet voldoen. Indien de ontwikkeling voldoet aan de regels, dan zal een significant negatief effect op het Natura 2000-gebied niet plaatsvinden.

Op basis van ervaringsgegevens en het feit dat er tussen de planlocatie en het Natura-2000 gebied verschillende (druk bevaren) vaarwegen liggen, waarbij de huidige uitstoot reeds bijdraagt aan een negatieve beïnvloeding, wordt verwacht dat door de realisatie van een (beperkte) jachthaven, gezamenlijk met de relatieve toename van het aantal vaarbewegingen een beperkt effect op het gebied zullen hebben. De omvang van een mogelijke jachthaven in relatie tot de negatieve effecten op het Natura 2000-gebied zal tijdens een planuitwerking van de jachthaven nader onderzocht moeten worden om na te gaan of deze aan de wijzigingsbevoegdheid voldoet. Een voorstel voor de regels is opgenomen in de aanbevelingen.

Locatie B

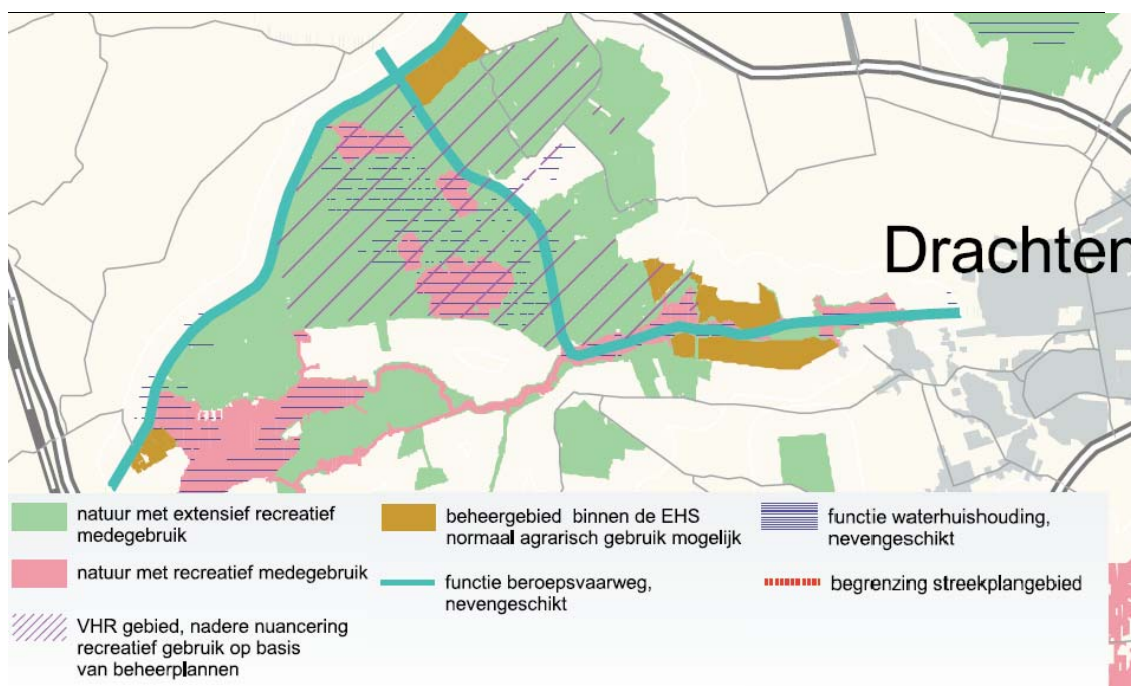
Voor locatie B kan het bestemmingsplan gewijzigd worden. Er worden geen effecten op de Natuurbeschermingswet 1998 verwacht.

5 Overige ruimtelijke natuurwetgeving

5.1 Ecologische hoofdstructuur

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van gebieden in Nederland waarmee Natuurgebieden met elkaar worden verbonden en waar de natuur voorrang heeft. De EHS omvat kerngebieden (natuurgebieden), natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbinding zones. In het Streekplan Fryslân (2007) is de EHS op provinciaal niveau uitgewerkt (figuur 5.1). Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarden verliezen (www.minlnv.nl).

De provincie Fryslân heeft voor recreatieterrinen binnen de EHS een Functiezoning opgesteld. Aan de hand van de kwetsbaarheid en de natuurdoelen van de EHS-gebieden zijn vormen van medegebruik toegeschreven (www.fryslan.nl). Dit geldt ook voor het EHS gebied nabij de plangebieden, ten oosten bij de haven en ten noorden bij de Toeristische overstapplaats. Hier is extensief recreatief medegebruik mogelijk. Naast het medegebruik staat behoud en versterking van natuurlijke waarden voorop. Recreatief gebruik (bijvoorbeeld vaarrecreatie) is toegestaan, maar zo nodig wordt regulering toegepast [Streekplan 2007].

Figuur 5.1 Opbouw EHS [Streekplan, 2007]

Toetsing

De bescherming van de EHS is tweeledig. Het uitgangspunt is dat er geen verlies van oppervlakte mag plaatsvinden. Daarnaast mogen ingrepen in de nabijheid van de EHS geen negatieve effecten veroorzaken op de wezenlijke waarden van de EHS. Deze wezenlijke waarden hebben veelal betrekking op de aanwezige natuurwaarden, maar ook aspecten als rust, openheid en duisternis vallen hieronder.

De ontwikkeling van locatie A en het toeristische overstappunt heeft geen effect op het ruimtebeslag van de EHS.

Wel kunnen indirecte effecten van ontwikkeling van locatie A leiden tot meer recreatie in de EHS wat tot een invloed op de wezenlijke waarden en kenmerken van het gebied kan leiden. En dan voornamelijk een effect op de waarde rust.

De ontwikkeling van locatie B heeft geen effect aangezien het TOP wordt aangelegd om te voorzien in een behoefte waar nu reeds invulling aan wordt gegeven via de lokale ondernemers. Realisatie van het TOP zorgt daarom naar verwachting niet voor meer vaarbewegingen in het gebied Alde Feanen.

Conclusie

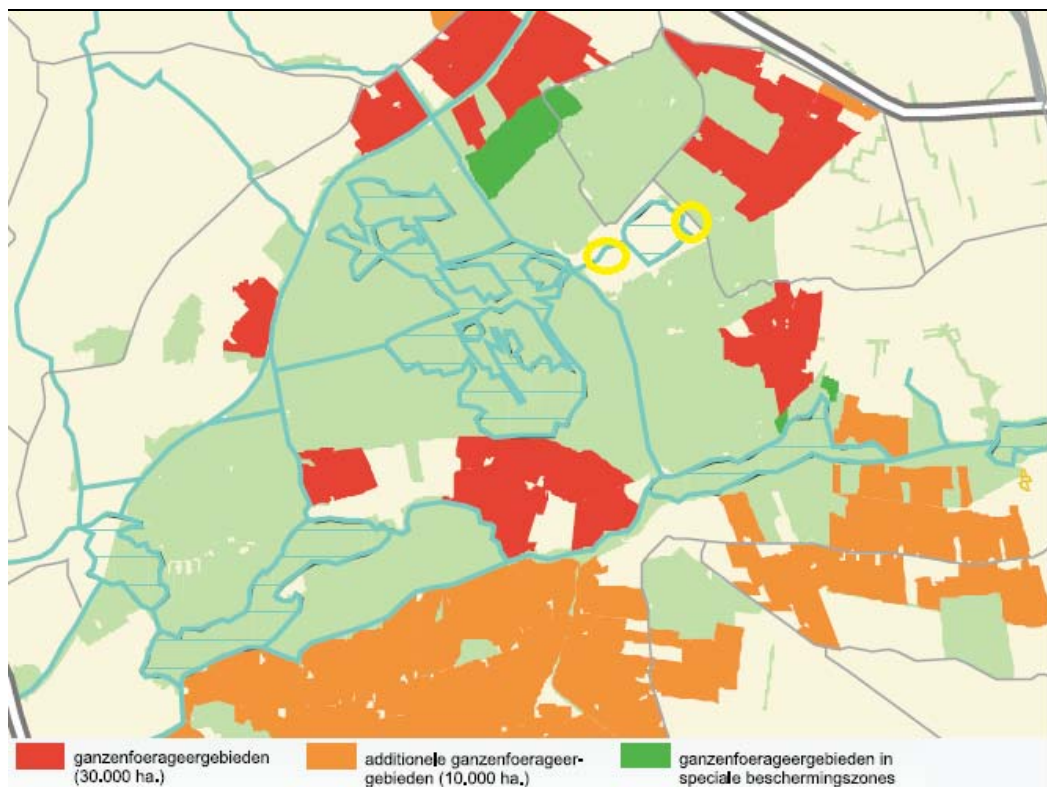
Omdat een uitstralend effect van de ontwikkelingen in locatie A op de ruime omgeving niet kan worden uitgesloten wordt geadviseerd om in overleg met de provincie Fryslân te bepalen wat de mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van locatie A, op het moment van het in gebruik nemen van de wijzigingsbevoegdheid.

Effecten van locatie B worden niet verwacht.

5.2 Ganzenfoeragegebied

De kaart van het ganzenfoeragegebied (figuur 5.2) laat zien dat de plangebieden nabij de ganzenfoeragegebieden liggen welke in speciale beschermingszones zitten. In dit geval betreft dat de Ecologische hoofdstructuur. De ganzen foerageren enkel in de wintermaanden in de aangewezen foeragegebieden. Daarvoor is ook hier de conclusie zoals gesteld in de Voortoets van kracht.

Directe effecten van de ontwikkeling en het gebruik van het toeristisch overstappunt en de haven op ganzen vinden niet plaats. Gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied en het gebruik van het tussenliggende gebied, veroorzaken de werkzaamheden met zekerheid geen negatief effect.

Figuur 5.2 Opbouw ganzenfoerageergebied [Streekplan, 2007]

6 Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van de gemeente Tytsjerksteradiel heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor wijziging van het bestemmingsplan op twee locaties rond het dorp Earnewâld. De wijzigingen bieden de mogelijkheid voor werkzaamheden zoals het vergraven en dempen van watergangen. Tevens biedt het mogelijkheid voor het kappen van bomen, aanleggen van steigers en het realiseren van nieuwe bebouwing.

Het onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een natuurtoets, waarbij literatuuronderzoek gecombineerd met een veldbezoek een globale effectanalyse van (strikt) beschermde flora en fauna in en nabij het plangebied oplevert. De wetgeving die van toepassing is, is de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998.

6.1 Conclusies Flora- en faunawet

De volgende conclusies kunnen worden getrokken voor locatie A:

- Op locatie A kan de Rietorchis voorkomen, deze kan geschaad worden indien locatie A wordt ontwikkeld
- De werkzaamheden kunnen Noordse woelmuis en Waterspitsmuis schade, verstoren en hun leefgebied aantasten indien locatie A wordt ontwikkeld
- Indien permanente verlichting wordt aangebracht op locatie A bij de ontwikkeling, kan dit nadelig zijn voor foeragerende vleermuizen
- Activiteiten dienen buiten het vogelbroedseizoen plaats te vinden om verontrusting van vogels te voorkomen
- Werkzaamheden kunnen de Ringslang en het leefgebied van de soort schade indien locatie A wordt ontwikkeld
- Graaf- en baggerwerkzaamheden kunnen Kleine modderkuiper en Grote modderkuiper en hun leefgebied schade
- Gedurende de werkzaamheden is voor alle in de plangebieden aanwezige dier- en plantensoorten de zorgplicht van kracht. Er is geen ontheffing nodig voor de mogelijk aanwezige tabel 1-soorten

De volgende conclusies kunnen worden getrokken voor locatie B:

- Een mogelijke verblijfplaats van vleermuizen kan geschaad worden indien de boom op locatie B wordt gekapt. Eveneens kan verlichting verstoring opleveren
- Activiteiten dienen buiten het vogelbroedseizoen plaats te vinden om verontrusting van vogels te voorkomen
- Indien graaf- en baggerwerkzaamheden plaats vinden in de nevenliggende watergang kan leefgebied van de Kleine modderkuiper en Grote modderkuiper worden geschaad

- Gedurende de werkzaamheden is voor alle in de plangebieden aanwezige dier- en plantensoorten de zorgplicht van kracht. Er is geen ontheffing nodig voor de mogelijk aanwezige tabel 1-soorten

Gezien de verwachte strikt beschermde soorten is indien ontwikkeling plaatsvindt nader onderzoek nodig om na te gaan of de soorten er ook daadwerkelijk zitten en of een aangepaste werkwijze benodigd is. Afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek kan een ontheffingsaanvraag noodzakelijk zijn. In de aanbevelingen is opgenomen wat voor een onderzoeken worden geadviseerd.

6.2 Conclusies toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Momenteel is er veel onduidelijkheid binnen de toegestane uitbreiding van stikstofdepositie als gevolg van de aanwijzing van Natura 2000-gebieden. Om meer duidelijkheid te scheppen ontwikkelt het rijk de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Totdat de PAS juridisch is vastgesteld is in principe elke extra uitstoot van stikstof op een Natura 2000-gebied significant negatief. Om ontwikkelingen niet volledig stil te leggen hanteren verschillende provincies momenteel een eigen beleid. Het gevolgde beleid kan afhankelijk van nieuwe inzichten wijzigen. Om te toetsen of stikstof een significant negatief effect creëert op een Natura 2000-gebied dient te allen tijde de Best Beschikbare Techniek (BBT) te worden toegepast. De uitkomst van zo'n modellering bevat een bepaalde foutmarge. Hier wordt bij de beleidsvorming rekening mee gehouden.

Directe effecten locatie A en B

Het optreden van (significant) negatieve effecten op kwalificerende habitattypen, habitatrictlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten van het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' als gevolg van de werkzaamheden kan *met zekerheid* worden uitgesloten.

Indirecte effecten locatie A

Als gevolg van ontwikkeling van locatie A kan een intensivering van de recreatie in het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' ontstaan. Dit kan effecten hebben op de habitattypen en broedvogels welke zijn aangewezen als instandhoudingsdoel.

Stikstof

Voor de habitattypen gelden dat de kritische depositiewaarde van stikstofdepositie van drie typen reeds flink worden overschreden, of op het punt staan overschreden te worden. Daarvoor kan extra stikstofuitstoot als gevolg van bijvoorbeeld meer vaarrecreatie een negatief effect met zich mee brengen op de instandhoudingsdoelen.

Verstoring

Voor de broedvogels van de aangewezen vogelrichtlijnsoorten geldt dat de extra vaarbewegingen die kunnen ontstaan indien een haven wordt ontwikkeld, een verhoogde verstoring in het gebied Alde Feanen veroorzaken.

De niet-broedvogels in het gebied ondervinden met zekerheid geen negatief effect van de haven en het toeristisch overstappunt.

Indirecte effecten locatie B

De indirecte effecten van de ontwikkeling op locatie B zorgen niet voor een intensivering van de recreatie in het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' ten opzichte van de huidige situatie. Er vindt met zekerheid geen significant negatief effect plaats als gevolg van de ontwikkeling.

Eindconclusie voor bestemmingsplan

Locatie A

Voor wat betreft de planlocatie aan de Koaidyk geldt dat op dit moment nog onduidelijk is of en welke ontwikkeling plaats zal vinden. Om te bepalen of een mogelijke recreatieve ontwikkeling tot significant negatieve effecten zal leiden voor het nabijgelegen Natura 2000-gebied zijn een groot aantal aannames noodzakelijk. Mocht een jachthaven gerealiseerd worden - een mogelijke ontwikkeling - dan zijn aannames benodigd over het aantal en type vaartuigen dat kan aanmeren, het aantal vaarbewegingen en de route waarlangs deze vaartuigen varen. Door al deze onzekerheden is er een grote mate van onzekerheid over de uitkomsten van de mogelijk negatieve effecten. Het negatieve effect heeft in dat geval voornamelijk betrekking op de uitstoot van stikstof en verstoring door mogelijke toename van het aantal vaarbewegingen.

Voorgesteld wordt dan ook om een dergelijk nader onderzoek op dit moment nog niet uit te voeren. Maar de ontwikkelingen mogelijk te maken via een wijzigingsbevoegdheid. In de wijzigingsbevoegdheid zijn de voorwaarden vastgelegd waaraan een plan moet voldoen. Indien de ontwikkeling voldoet aan de regels, dan zal een significant negatief effect op het Natura 2000-gebied niet plaatsvinden.

Op basis van ervaringsgegevens en het feit dat er tussen de planlocatie en het Natura-2000 gebied verschillende (druk bevaren) vaarwegen liggen, waarbij de huidige uitstoot reeds bijdraagt aan een negatieve beïnvloeding, wordt verwacht dat door de realisatie van een (beperkte) jachthaven, gezamenlijk met de relatieve toename van het aantal vaarbewegingen een beperkt effect op het gebied zullen hebben.

De omvang van een mogelijke jachthaven in relatie tot de negatieve effecten op het Natura 2000-gebied zal tijdens een planuitwerking van de jachthaven nader onderzocht moeten worden om na te gaan of deze aan de wijzigingsbevoegdheid voldoet. Een voorstel voor de regels is opgenomen in de aanbevelingen.

Locatie B

Voor locatie B is kan het bestemmingsplan gewijzigd worden. Er worden geen effecten op de Natuurbeschermingswet 1998 verwacht.

6.3 Overige conclusies

Ecologische hoofdstructuur

Omdat een uitstralend effect van de ontwikkelingen in locatie A op de ruime omgeving niet kan worden uitgesloten wordt geadviseerd om in overleg met de provincie Fryslân te bepalen wat de mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van locatie A, op het moment van het in gebruik nemen van de wijzigingsbevoegdheid.

Ganzenfoerageergebieden

Directe effecten van de ontwikkeling en het gebruik van het toeristisch overstappunt en de haven op ganzen vinden niet plaats. Gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied, het gebruik van het tussenliggende gebied en de periode van het intensieve gebruik, veroorzaken de werkzaamheden en het gebruik met zekerheid geen negatief effect op ganzen en hun foerageergebied.

6.4 Aanbevelingen

Flora- en faunawet

Locatie A

Indien locatie A wordt ontwikkeld is een nader onderzoek benodigd naar de aanwezigheid van Rietorchis, Noordse woelmuis, Waterspitsmuis, vleermuizen, Ringslang en Heikikker (in 2012 is geen Heikikker waargenomen, geldigheid circa drie jaar). Het uitvoeren van de werkzaamheden kan een overtreding van de Flora- en faunawet opleveren als de genoemde dieren in het plangebied aanwezig zijn. Als het plangebied onderdeel is van het leefgebied van deze soorten zijn mogelijk mitigerende en compenserende maatregelen nodig.

Een onderzoek naar de Rietorchis kan gecombineerd worden met het onderzoek naar de Noordse woelmuis, Waterspitsmuis en Ringslang.

Voor vleermuizen is een onderzoek naar het gebruik van het plangebied noodzakelijk, waarbij meerdere nachtelijke bezoeken plaatsvinden om te bepalen welke soorten voorkomen. Indien blijkt dat er voor verlichting zeer gevoelige soorten voorkomen, dan is een gewijzigd verlichtingsplan noodzakelijk, waarbij speciale lampen worden gebruikt en specifiek worden gericht.

Van de Kleine modderkruiper en Grote modderkruiper is de aanwezigheid in eerder onderzoek (2011) aangetoond, de houdbaarheid hiervan is voor de Kleine modderkruiper vijf jaar, voor de Grote modderkruiper circa drie jaar.

Geconcludeerd wordt dat bij afdoende mitigerende en compenserende maatregelen geen sprake is van een overtreding van verbodsbepalingen. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een afdoende dekkend plan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase. De ruimtelijke vergunning- en planprocedures kunnen daarom doorgang vinden.

Mitigerende en compenserende maatregelen zijn bijvoorbeeld opgenomen in een gedragscode. Door te werken volgens een gedragscode is de kans op overtreding van de Flora- en faunawet minimaal. Tijdens het werk dient een werkbeschrijving aanwezig te zijn welke maatregelen gevolgd worden. De werkbeschrijving en het uitvoeren van de bijbehorende mitigerende maatregelen dienen voor aanvang van de werkzaamheden afgerond te zijn. Indien gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid van een formele ontheffingsaanvraag dient rekening gehouden te worden met een proceduredtijd die kan oplopen tot drie maanden.

Locatie B

Een nader onderzoek naar vleermuizen dient plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied inclusief de boom door vleermuizen. Dit kan deels door gebruik te maken van een boomcamera, maar ook door een onderzoek met een batdetector. Een onderzoek bestaat uit meerdere veldbezoeken.

Van de Kleine modderkruiper en Grote modderkruiper is de aanwezigheid in eerder onderzoek (2011) aangetoond, de houdbaarheid hiervan is voor de Kleine modderkruiper vijf jaar, voor de Grote modderkruiper circa drie jaar.

Bij het treffen van voldoende mitigerende maatregelen en het toepassen van een gedragscode kan een aantasting van de 'functionele omgeving' van de verblijfslocaties van de aanwezige beschermde vissen worden voorkomen en daarmee tevens een overtreding van de verbodsbepaling van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Bij voldoende mitigerende maatregelen is een ontheffing niet nodig. Het is de keuze van de opdrachtgever om het mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I.

Dit kan door het indienen van een ontheffingsaanvraag, waarbij de goedkeuring van de mitigerende maatregelen gegeven wordt in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Geconcludeerd wordt dat bij afdoende mitigerende en compenserende maatregelen geen sprake is van een overtreding van verbodsbepalingen. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een afdoende dekkend plan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase. De ruimtelijke vergunning- en planprocedures kunnen daarom doorgang vinden.

Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische hoofdstructuur

Als voldaan wordt aan de regels van de wijzigingsbevoegdheid, dan zal een significant negatief effect met zekerheid niet optreden.

6.5 Voorbeeld regels wijzigingsbevoegdheid voor locatie A

Hieronder volgt een voorbeeld voor een wijzigingsbevoegdheid, zoals deze opgenomen zou kunnen worden:

Voorbeeld voor een wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd het plan, overeenkomstig het bepaalde in artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening ter plaatse van de aanduiding 'wro-zone - wijzigingsgebied', te wijzigen in een bestemming voor recreatie en toerisme, gericht op recreatieve doeleinden met inbegrip van bedrijven in de categorieën 1, 2 en 3.1 van de bij deze regels behorende bijlage 1, met dien verstande dat:

- a. *Eventueel mogelijk beperkende (bouw)regels opnemen door de gemeente.*
- b. Toepassing van de wijzigingsbevoegdheid is slechts mogelijk nadat aangetoond is dat:
 1. Er geen significant negatief effect optreden voor het Natura 2000-gebied, zulks in overleg met het bevoegd gezag
 2. Er geen strijd is met de kernwaarden van de Ecologische Hoofdstructuur, zulks in overleg met het bevoegd gezag
 3. Er geen strijd is met de regels die gelden conform de Flora- en faunawet
 4. De belangen van de eigenaren en/of gebruikers van betrokken en nabijgelegen gronden niet onevenredig worden geschaad
 5. Het straat- en bebouwingsbeeld en de verkeersveiligheidsbelangen niet onevenredig worden geschaad
 6. Het plan voorziet in voldoende watercompensatie dan wel in hetzelfde peilgebied voldoende compensatie plaatsvindt en dit in overleg gebeurt met het Wetterskip Fryslân (watertoets)
 7. Het wijzigingsplan milieutechnisch aanvaardbaar is
 8. Het wijzigingsplan economisch uitvoerbaar is
 9. Verhaal van gemeentelijke (plan-)kosten zeker is gesteld

10. Het plan stedenbouwkundig inpasbaar is, in die zin dat deze bij de aard en schaal van Earnewâld past
11. *Etc.*

7 Referenties

[Altenburg & Wymenga, niet gedateerd]. Rapportage ecologisch vervolgonderzoek aan twee recreatiegebieden in de gemeente Tytsjerksteradiel.

[Altenburg & Wymenga, 2011]. Monitoring stroomopwaartse vismigratie visvriendelijk gemaal Offerhaus in voorjaar 2011. Altenburg & Wymenga in opdracht van Tauw bv. A&W-rapport 1664.

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006] De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[Boesveld, Gmelig Meyling & Van Lente, 2009] Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2008. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Stichting ANEMOON.

[Boesveld, Gmelig Meyling & Van Lente, 2010] Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2009. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Stichting ANEMOON.

[Creemers, R.C.M. en J.J.C.W. van Delft (RAVON), 2009] De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht, 2009, ISBN 978-9050-113007.

[Dijkstra, K. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002] De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[DINOloket, 2011] Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond (DINO). www.dinoloket.nl Bezocht: december 2011.

[Kalkman e.d. 2008] Platte schijfhoren *Anisus Vorticulus*, R.h. de Bruyne, A.w. Gmelig Meyling, A. Boesveld, Verschenen in Kalkman e.d. 2008.

[Krijgsveld *et al* 2009], drs. K.L. Krijgsveld, drs. R.R. Smits, drs. J. van der Winden, 2009, Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie, Project 07-690. In opdracht van Vogelbescherming Nederland.

[Milieu actueel 2009] Verbod op lozen toiletwater recreatievaart, Artikel geplaatst 20 januari 2009.

[NoordPeil, 2010] Recreatieve gebiedsvisie Earnewâld. Noordpeil landschap en stedenbouw. Oktober 2010. In opdracht van gemeente Tytsjerksteradiel en Fries Merenproject.

[NEM 2012] via SOVON.nl, website met gegevens van vogelaantallen, geraadpleegd januari 2012.

[Provincje Fryslân 2012] conceptbeheerplan Natura 2000-gebied 'Alde Feanen'. Opvraagbaar via www.fryslan.nl.

[Streekplan 2007], Provinciale staten van Fryslân 13 december 2006, inzichtelijk op www.fryslan.nl.

[Stichting Floron, 2011] Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron, Nijmegen.

[Vos, S. (redactie) 2007] Werkatlas Zoogdieren in Fryslân – verspreiding 1990 - 2006. Provincie Fryslân, Leeuwarden.

www.ravon.nl Bezocht: december 2011

www.waarneming.nl Bezocht: december 2011

www.zoogdieratlas.nl Bezocht: december 2011

www.zoogdiervereniging.nl Bezocht; januari 2012

Bijlage

1

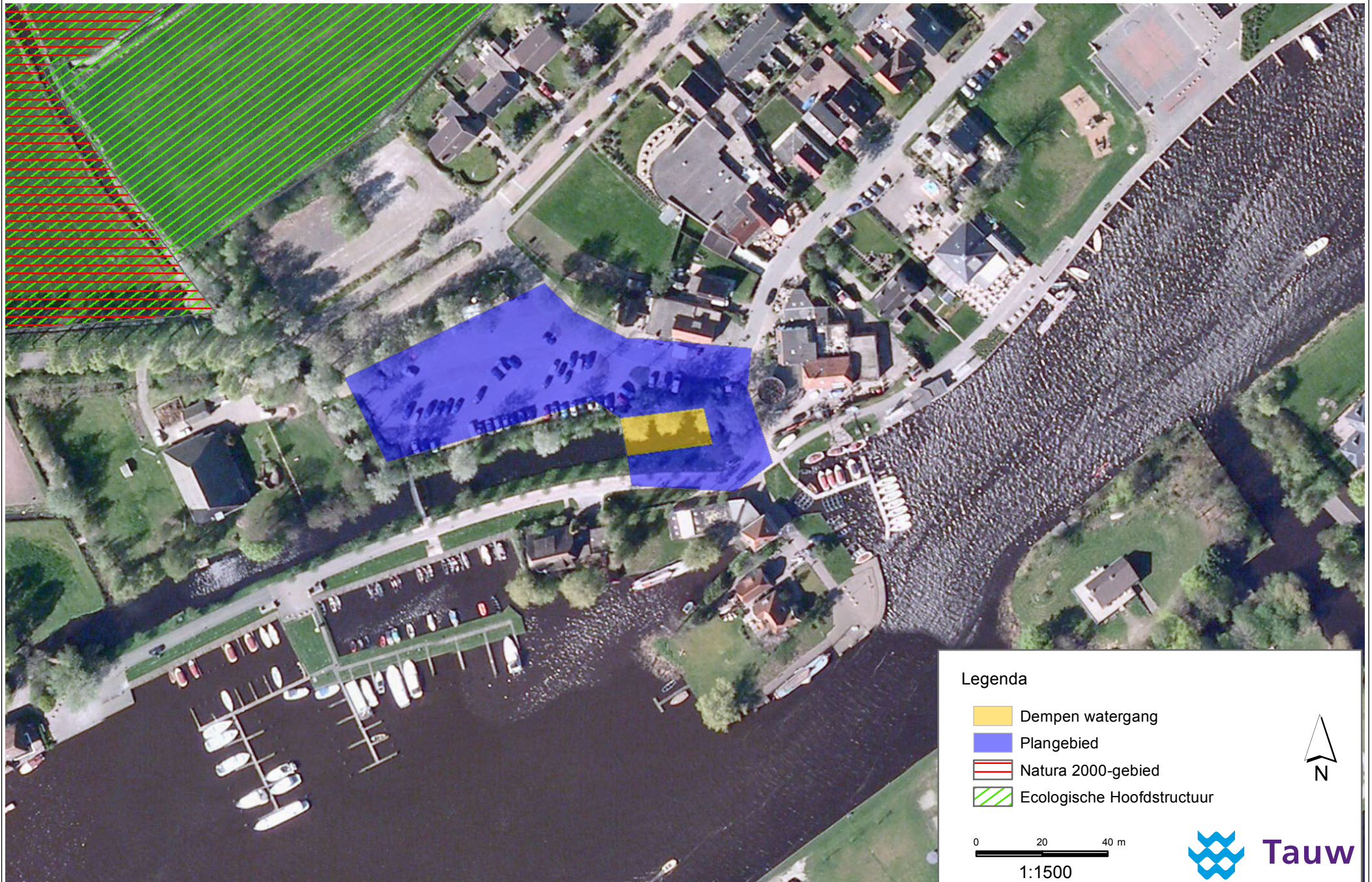
Detailkaart locatie A

Bijlage

2

Detailkaart locatie B

Bijlage

3

Toelichting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV).

De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

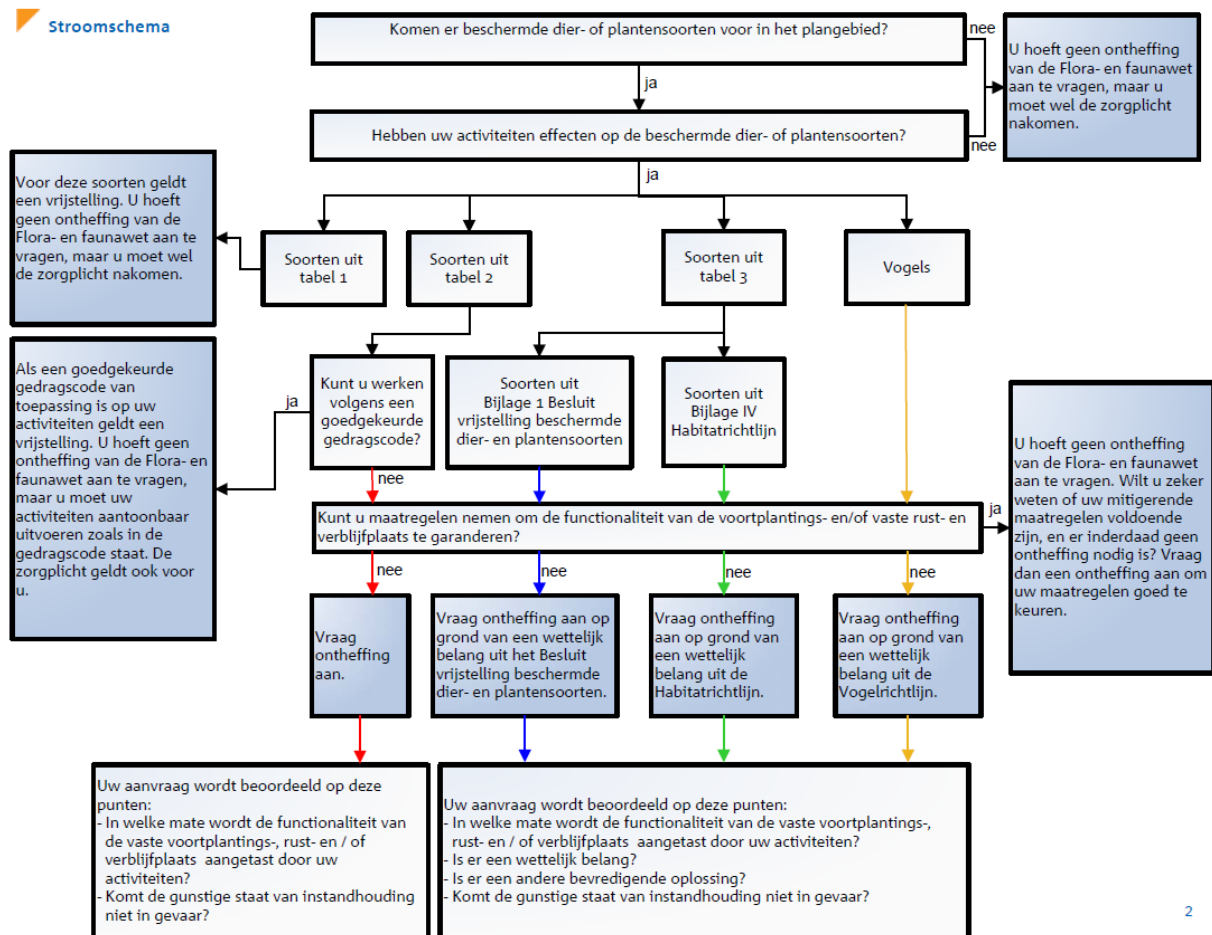
- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermt tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, ook als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort¹.

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

¹ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alleen tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter ook jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht*.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
 - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herinstructie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alleen beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (in werking getreden op 1 oktober 2005) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet: er zijn verschillende gebieden aangewezen die vanwege hun specifieke belang voor flora en/of fauna van groot belang zijn. De schaal en beschermde waarden van de gebieden varieert, evenals het Bevoegd Gezag (Provincie, dan wel EL&I). De Natuurbeschermingswet 1998 omvat:

- Natura 2000-gebieden (Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrichtlijn)
- Beschermde natuurmonumenten (inclusief de Beschermde/Staatsnatuurmonumenten)

Natura 2000-gebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Nederland past een vergunningstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door de Minister van EL&I. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf of in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'Voortoets'. Uit de Voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Op dit moment worden voor alle Natura 2000-gebieden beheerplannen opgesteld die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

Beschermde natuurmonumenten

In de Natuurbeschermingswet 1998 vallen de Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten beide onder één noemer: Beschermde natuurmonumenten. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen Beschermde natuurmonumenten die binnen en buiten Natura 2000-gebieden liggen: Het beschermingsregime van de gebieden die binnen Natura 2000-gebieden liggen en die al onder de oude wet zijn aangewezen, is vervallen. Natuurwaarden en natuurschoon waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor Beschermde natuurmonumenten geldt dat handelingen in of rondom deze gebieden die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of de dieren en planten in dat gebied, zijn verboden, tenzij de minister van EL&I of de provincie een vergunning heeft verleend.

Wetlands

De Wetlands hebben een functie voor vogels. De begrenzingen van Wetlands in Nederland komt overeen met de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden. Wanneer sprake is van effecten op Vogelrichtlijngebieden dan geldt de uitkomst hiervan ook voor de Wetlands. De aanwijzing is formeel geregeld in de aanwijzingsbesluiten in het kader van de Vogelrichtlijn. Deze vervallen met de definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden, waarin de (geactualiseerde) doelen voor vogels zijn overgenomen.

Wijze van toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of activiteiten moet altijd inzichtelijk worden gemaakt of (significant) negatieve effecten optreden. Deze effectbepaling wordt gedaan in een zogenaamde 'Voortoets'.

De Voortoets heeft drie mogelijke uitkomsten:

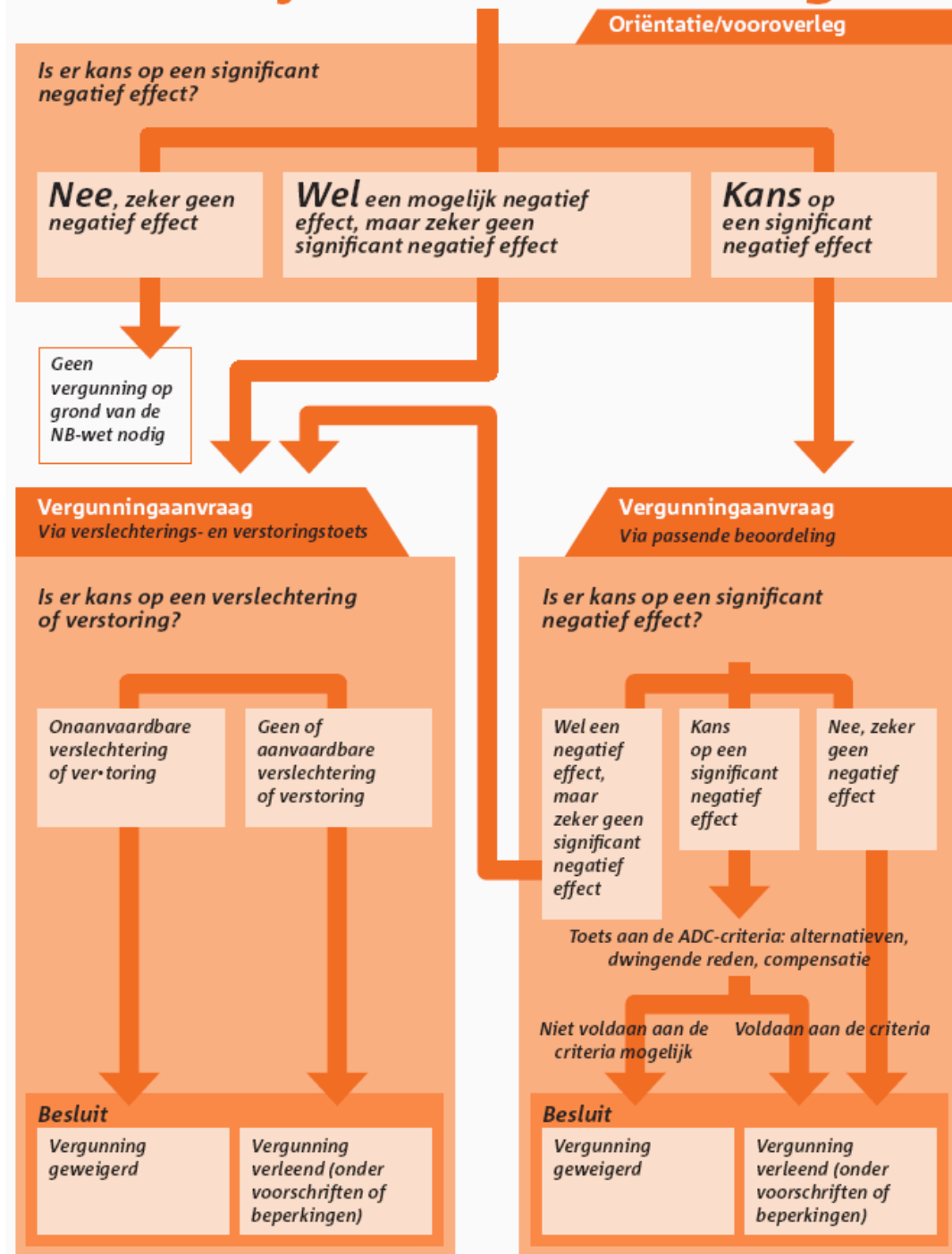
1. Er is met zekerheid geen sprake van negatieve effecten: er is geen vergunning noodzakelijk
2. Er kan niet worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden, maar deze effecten zijn niet significant negatief, hetgeen betekent dat de instandhoudingsdoelen niet worden geschaad. Er is een zogenaamde 'Verslechteringstoets' noodzakelijk waarin inzichtelijk wordt gemaakt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Wanneer de effecten voor het bevoegd gezag aanvaardbaar zijn, dan wordt een vergunning verleend met daarin mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen
3. Er is sprake van negatieve effecten en deze zijn mogelijk significant negatief: één of meer van de instandhoudingdoelstellingen worden mogelijk geschaad. Er is een zogenaamde 'Passende Beoordeling' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure

De 'Passende Beoordeling' kent vervolgens ook drie mogelijke uitkomsten:

- 3.1. Bij nadere beschouwing blijkt er toch geen sprake te zijn van negatieve effecten (een enigszins theoretische optie). Er dient desondanks een vergunning te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten
- 3.2. Er is wel sprake van een negatief effect, maar de omvang van dit effect blijkt bij nadere beschouwing niet significant negatief te zijn, waarbij ook rekening is met cumulatieve effecten van andere ontwikkelingen. In principe is een 'Verslechteringstoets' nodig, hoewel de bouwstenen al grotendeels of geheel zullen zijn verzameld tijdens deze fase van de Passende Beoordeling. Een vergunning dient te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten
- 3.3. Er zijn significant negatieve effecten, of dit kan niet worden uitgesloten. Er zal gekeken moeten worden naar de belangen en argumenten om de ontwikkeling op de beoogde wijze en locatie uit te voeren. Deze criteria worden de 'ADC-criteria' genoemd (Alternatieven, Dwingende redenen voor groot openbaar belang, en Compensatie). Wanneer niet aan deze ADC-criteria kan worden voldaan wordt geen vergunning verleend. Wanneer er wel aan kan worden voldaan kan uiteindelijk door de provincie een vergunning worden verleend met mogelijk voorschriften en/of beperkingen. De ADC-criteria zijn:
 - Zijn er alternatieven (voor de locatie en/of voor de ontwikkeling zelf) mogelijk en overwogen die mogelijk tot minder schade aan beschermde natuurwaarden leiden?
 - Is er sprake van een zogenaamde 'dwingende reden van groot openbaar belang?' Er worden verschillende wettelijke belangen onderscheiden. Wanneer sprake is van mogelijke effecten op door de EU als 'prioritair' aangemerkte soorten of habitats, is het aantal mogelijke redenen veel kleiner
 - Op welke manier wordt getracht de schade zo klein mogelijk te laten zijn (mitigatie) of te compenseren? Zulke maatregelen dienen overigens te worden getroffen voordat de ontwikkeling kan worden gerealiseerd

Onderstaand stroomschema geeft het vervolgtraject weer vanaf het moment van het gereedkomen van de Voortoets (eerste blok 'Oriëntatie/vooroverleg').

Project of handeling

Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur

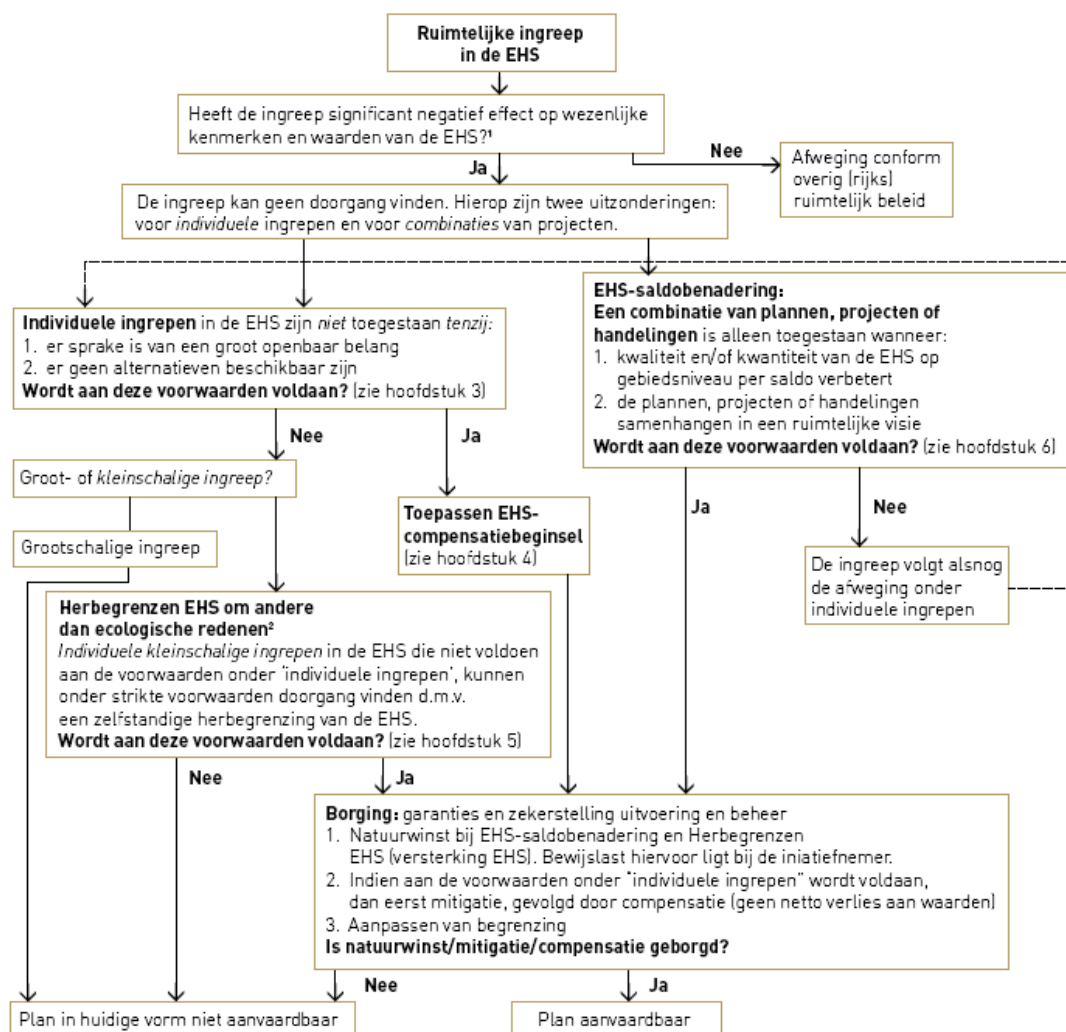
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en Verordening Ruimte (provinciaal niveau) inclusief omgevingsplannen. De begrenzings- en indelingen bij de begrenzings- en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en -verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Verordening Ruimte de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS', een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies, van toepassing. Hierin wordt onder meer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, er geen reële locatiealternatieven zijn én er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wel mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag, de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels

² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt